

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างมากในการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร อีกทั้งการประเมินหลักสูตรยังเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบผลการดำเนินงาน หรือผลการปฏิบัติ กิจกรรมนั้นบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น การประเมินหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 สหวิทยาเขตพระอาจารย์ธรรมโชติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษาดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.4 ขอบข่ายของหลักสูตรที่ดี
 - 1.5 ขอบข่ายการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2
 - 2.1 การเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี
 - 2.2 มาตรฐานการเรียนรู้
 - 2.3 หลักการ
 - 2.4 จุดหมาย
 - 2.5 โครงสร้าง
 - 2.6 เวลาเรียน
 - 2.7 การจัดหลักสูตร
 - 2.8 การจัดการเรียนรู้
 - 2.9 การวัดและการประเมินผล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร
 - 3.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 3.3 ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร
 - 3.4 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร
 - 3.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

4. การประเมินหลักสูตรโดยใช้ซีบีไอโมเดล (CIPP Model)
 - 4.1 การประเมินบริบท
 - 4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
 - 4.3 การประเมินกระบวนการ
 - 4.4 การประเมินผลผลิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

จากการศึกษาคำว่า และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร ขอบข่ายการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึงแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลงาน ประสิทธิภาพแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 52) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลงาน ประสิทธิภาพที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนรวมถึงลำดับขั้นของมวลงาน ประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 9 - 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระ ที่จัดให้แก่ผู้เรียนที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร ที่กลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ ระยะเวลาเรียน กิจกรรม ประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่เตรียมไว้และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน เป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนด

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ ซึ่งครอบคลุมความรู้และประสบการณ์ทุกอย่างที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนที่จัดให้แก่ผู้เรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด

ทาบยา (Taba, 1962, p. 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึงวิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเขา

กู๊ด (Good, 1985, p.7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรภาษาไทย เป็นต้น

2. หลักสูตร คือ ค่าโครงสร้างไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้ความรู้จนจบชั้น หรือให้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป

3. หลักสูตร คือ และการจัดประสบการณ์กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียน และสหกรณ์

โครว์ (Crow, 1987, p 250) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญาและจิตใจ

จากความหมายของนักการศึกษาให้ไว้ พอสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผน โครงการ เนื้อหาวิชา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้คุณภาพ และประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใดและระดับใดจะขาดหลักสูตรเสียมิได้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

ซาร์จ บัวศรี (2542, หน้า 10 – 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ หลักสูตรนำความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา หลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษา ถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ นอกจากนี้แล้วหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กับต้นหรือครูผู้สอนว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร การเรียนการสอนนั้นคือการนำหลักสูตรไปแปลงเป็นนกอปฏิบัติจริง ๆ เหมือนกับการที่ช่างลงมือสร้างบ้านโดยการคอกเข็ม ทำฐานราก ก่อโครงสร้าง และส่วนอื่น ๆ จนเป็นบ้านขึ้นมาในที่สุด ช่างต้องอาศัยแบบแปลนช่วยในการก่อสร้างฉันใด ผู้เรียนผู้สอนก็จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการเรียนการสอนฉันนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนบ้านหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวทางปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงานและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ
8. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางการความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติบ้านเมือง

มาช (Marsh, 1997, p.8; อ้างถึงใน ชัชชัย ชัยจิรฉายากุลและคณะ, 2545:5) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่จะจัดทำหลักสูตรให้แก่โรงเรียนมาจากหลายแหล่ง จากบุคลากรในโรงเรียน ครูผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มบุคคลจากอุตสาหกรรมและชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล จนถึงนักการเมือง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน หลักสูตรจะชี้ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนบรรลุผล ตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 6 – 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กัปตัน หรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไป ทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่ไปจะต้องทำ อะไรบ้าง ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วย หรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผล หรือต้องปรับปรุง วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร และจะได้รับผลอย่างไร

จากความหมายของความสำคัญของหลักสูตรที่นักการศึกษาให้ไว้ พอสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการพัฒนา จุดหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติให้ไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือที่คอยกำหนดทิศทางกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

จากนิยามของหลักสูตรนอกจากจะชี้ให้เห็นว่ามีสาระสำคัญอะไรและมีความหมาย อย่างไรแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรทุกหลักสูตรจะมีลักษณะสมบูรณ์ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ และจำเป็นอะไรบ้าง องค์ประกอบของหลักสูตรจะช่วยให้เห็นโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบ ชัดเจนถึงขั้นนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 14) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 6 องค์ประกอบดังนี้

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
3. วิธีการสอนและการดำเนินการ
4. วัสดุอุปกรณ์การสอน
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ (2541, หน้า 10 - 12) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบ ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย เป็นการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาตามหลักสูตร นั้น ๆ ที่จะจัดการศึกษาเพื่ออะไร และผู้ที่เรียนจบหลักสูตรแล้วจะมีลักษณะเช่นใด

2. เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นการกำหนดหัวข้อวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรเพื่อ จัดให้ผู้เรียนได้เรียน การกำหนดเนื้อหาจะต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระของหลักสูตร ต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมหลายอย่าง ได้แก่ การจัดทำวัสดุหลักสูตร การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อมและการดำเนินการสอน

4. การประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้น มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร ยังใช้ได้ดีในปัจจุบันหรือไม่ ทั้งนี้หากพบข้อบกพร่องของหลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงต่อไป

ธีารัง บัวศรี (2542, หน้า 8 – 9) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร มี 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึงสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้น

5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องการต้องการได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องได้รับ

6 จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8 การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สุนีย์ กุพันธ์ (2545, หน้า 18) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีอยู่ 4 องค์ประกอบดังนี้

1. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผลของหลักสูตร (Evaluation)

ทาบ (Taba, 1962, p.10) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย เป็นการกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร หรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร
2. เนื้อหาวิชา เป็นการเลือกและจัดเนื้อหาวิชาตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนไปสู่ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้บรรลุตามความมุ่งหมาย
4. การประเมินผลหลักสูตรเป็นการตรวจสอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นเหตุ

จากที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตร พอสรุปได้ว่า หลักสูตรโดยทั่วไปควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ อยู่ 4 ส่วน ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
2. เนื้อหาสาระในวิชา เพื่อเป็นสื่อหรือเครื่องมือไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนการสอนของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการแปลหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดทำแผนการสอนเตรียมบุคลากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลและการสอนของครู
4. การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้

4. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตร เป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรที่ดีจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 19 – 20) กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา
2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กในวัยต่าง ๆ
3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ
4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอ ที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นและมีพัฒนาการในทุกด้าน

5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะและวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6. หลักสูตรที่ดี ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย

7. หลักสูตรที่ดีจะต้องยึดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา แนวคิดทางจิตวิทยา ฯลฯ

8. หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไปและจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดคอนจากัน

9. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก

10. หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูน และส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก

11. หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

12. หลักสูตรที่ดี จะต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

13. หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทางวิธีสอน และอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม

14. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

15. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

16. หลักสูตรที่ดี ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

17. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก

18. หลักสูตรที่ดี ต้องจัดประสบการณ์ และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล

19. หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

สุชาติ วัลย์วิภา (2546, หน้า 26) กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดี ดังนี้

1. จัดเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรแกนกลาง) ทุกๆ ด้านและพิจารณาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

2. จัดให้ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมกับวัยและความสามารถ

3. จัดให้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายที่เข้าเรียน
 4. ใช้บริบทของท้องถิ่นเป็นส่วนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นและบุคคล หน่วยงาน สถาบันและองค์กรต่างๆ ในชุมชน

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1977, p.44) กล่าวว่า
หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาของหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ได้จากของนักเรียน สังคม กระบวนการเรียนการสอน และความรู้ที่ควรได้รับหรือไม่อย่างไร
2. มีจุดหมายไว้ชัดเจน
3. กระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระในการพัฒนาความสามารถ ความสนใจ
4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตร
5. จุดหมายที่สำคัญมีความสอดคล้องกับโอกาสที่จะเรียนภายในกลุ่ม
6. มีความเหมาะสมสอดคล้องตัวที่จะนำไปใช้อย่างจริงจังหรือไม่ อย่างไร
7. แผนงานเหมาะสมกับศูนย์กลางการศึกษาในโรงเรียนหรือไม่
8. ความต้องการเป็นแรงดันจากภายนอกได้รับการพิจารณาผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้สมควรกันหรือไม่

9. แผนงานของหลักสูตรมีความกว้างขวางหรือไม่
10. กลุ่มที่รับผิดชอบในการวางแผนการนั้นเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน โดยส่วนรวมและกลุ่มอาชีพผู้ปกครอง

จากความหมายของลักษณะของหลักสูตรที่ดี ที่นักการศึกษาให้ไว้ พอสรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรที่ดีจะต้องสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

5. ขอบข่ายการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

กมล กุประเสริฐ (2545, หน้า 32 – 37) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารหลักสูตร ที่ผู้บริหารหรือคณะต้องดำเนินการมีดังนี้

1. การรวบรวมเอกสารและวัสดุต่างๆ
2. การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน
3. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
6. การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา

7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
กรมวิชาการ (2548, หน้า 7) ได้เสนอขอช่วยที่สำคัญในการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษาประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ขอช่วยการบริหารหลักสูตรประกอบด้วย
ขั้นตอนการดำเนินงาน 7 ด้าน (กรมวิชาการ, 2548, หน้า 7) ซึ่งประกอบด้วย 1) การเตรียม
ความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้
หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6) การ
สรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา 7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2

วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นการทำงาน
กระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการ
ออกแบบงานและการทำงานอย่างมีกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร (Information communication Technology) ตลอดจนนำเทคโนโลยี
จากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยีสากลมาใช้และนำมาประยุกต์ใช้ในการ
ทำงาน รวมทั้งการสร้าง พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม และพลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มสาระการ
เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงกำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่มเป็น “การเรียนรู้ที่ยึดการ
ทำงานและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญบนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักใน
การทำงาน และการแก้ปัญหา” งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนั้น เป็นงาน
เพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคม และงานเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้
เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ
เทคโนโลยี ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและมีศีลธรรม การเรียนรู้จากการ
ทำงานและการแก้ปัญหา ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการ

เรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความคิดที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

1. การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้และความสามารถ โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การงานอาชีพและเทคโนโลยี สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการทำงาน

มีทักษะการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน

มีความรับผิดชอบ ชยัน ซื่อสัตย์ อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อเสียสละและมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพ

2. มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน 1.1 เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

มาตรฐาน 1.2 มีทักษะ กระบวนการทำงาน และการจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน

สาระที่ 2 อาชีพ

มาตรฐาน 2.1 เข้าใจทักษะ มีประสบการณ์ในการทำงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นทางในการประกอบอาชีพสุจริต

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน 3.1 เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการเทคโนโลยี ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา จินตนาการและความคิดอย่างมีระบบในการออกแบบสร้างสรรค์ ใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ตามกระบวนการเทคโนโลยี

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน 4.1 เข้าใจ เห็นคุณค่าและใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

มาตรฐาน 5.1 ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การสร้างอาชีพอย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

สาระและขอบข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่เป็นแก่นความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสาระที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ที่ว่าด้วยงานบ้าน การเกษตร งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

งานบ้าน เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย บ้าน ชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน เครื่องนุ่งห่ม อาหารและโภชนาการ โดยเน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการทำงาน ทักษะกระบวนการทำงาน การแก้ปัญหาในการทำงาน มีความรับผิดชอบ

งานเกษตร เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบด้วย การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ตามกระบวนการผลิตและการจัดการผลิต มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต ปลูกฝังความรับผิดชอบ

งานช่าง เป็นงานที่เกี่ยวกับงานตามกระบวนการของงานช่าง ซึ่งประกอบด้วย การบำรุงรักษา การติดตั้ง ประกอบ ซ่อม การอนุรักษ์พลังงาน

งานประดิษฐ์ เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้วยการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นความประณีต สวยงาม ตามกระบวนการทำงานประดิษฐ์ โดยอาศัยเทคโนโลยี

งานธุรกิจ เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดการด้านเศรษฐกิจครอบครัว การเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด

สาระที่ 2 การอาชีพ เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับหลักการ คุณค่า ประโยชน์ของการประกอบอาชีพสุจริต ตลอดจนการเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างและใช้สิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสาระที่เกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาความรู้ การสืบค้น การใช้ข้อมูลและสารสนเทศการแก้ปัญหาหรือสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ เป็นสาระที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและครอบครัว และการอาชีพ

สาระและขอบข่ายของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี นอกจากเน้นการบูรณาการภายในและภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ยังให้ความสำคัญยิ่งกับการบูรณาการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในการทำงาน และการนำเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยีสากล มาใช้ในการทำงาน

3. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

3.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล

3.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างค้ำเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

3.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระเวลาและการจัดการเรียนรู้

3.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนกลุ่มการเรียนรู้ และประสบการณ์

4. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยที่มีคุณภาพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

4.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีระเบียบวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมและจริยธรรม

4.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้าในการเรียน

4.3 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ทักษะการคิด สร้างแก้ปัญหา

4.4 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

4.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทวีพยากรธรรมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

4.6 เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองของระบอบประชาธิปไตย

5. โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

5.1 ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตร 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

5.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ดังนี้

5.2.1 ภาษาไทย

5.2.2 คณิตศาสตร์

5.2.3 วิทยาศาสตร์

5.2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

5.2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

5.2.6 ศิลปะ

5.2.7 ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี

5.2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานความคิดเป็นกลยุทธ์ ส่วนกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและตอบสนองศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

6. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 5 – 6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

7. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างของหลักสูตร ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกสาร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

8. การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละช่วงชั้น ทั้งการจัดเวลาเรียนในสาระการเรียนรู้และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสม

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาเหล่านี้ สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ

การจัดการเรียนรู้

ยึดแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง

สื่อการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จัดทำและพัฒนาได้ตัวเอง ซึ่งลักษณะสื่อที่ใช้ต่อการเรียนการสอนมีหลากหลาย ซึ่งช่วยสำหรับการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้

9. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการสำคัญ ที่มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ช้องปฏิบัติร่วมกันเป็นมาตรฐานเดียวกัน การวัดและประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำเป็นต้องใช้วิธีการ เน้นการปฏิบัติจริงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวัดผลและการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

แนวการวัดผลและประเมินของกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คือ เมื่อจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วจะ ต้องมีผลงานชิ้นประจักษ์ ผลงานที่เป็นรูปธรรม โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. พฤติกรรมความสามารถ เป็นความรู้ ทักษะ คุณงานความดีที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งดูได้จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายหน่วย
2. เครื่องมือชี้วัด เช่น การสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบวัดทักษะ แฟ้มสะสมผลงาน สังเกตขณะปฏิบัติงาน
3. วิธีการวัดที่หลากหลาย วัดโดยเพื่อน ครูผู้สอน ผลงาน การปฏิบัติงานจากสถานศึกษา สถานประกอบการ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะเลือกวิธีการวัดได้หลายหลาย

4. เกณฑ์ กำหนดโดยผู้เรียน ครูผู้สอน สถานประกอบการ ผู้บริโภค มาตรฐานวิชาชีพชุมชน และท้องถิ่นก็ได้

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของกลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยีเน้นการวัดพฤติกรรมการวัดจะต้องหลากหลาย วิธีการวัดก็จะต้องหลากหลายด้วยเช่นกัน และจะต้องมีเกณฑ์ เป็นตัวชี้วัด

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย ความหมายของการประเมินหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร และขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 220) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นการเตรียมข้อสนเทศเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจระยะต่างๆ ของการพัฒนาหลักสูตร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 20 - 21) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. การประเมิน หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ (Judgement) และ / หรือ ค่านิยมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเกณฑ์แบบสัมพัทธ์หรืออิงกลุ่ม หรือ เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) ก็ได้

การประเมิน = การวัด + ดุลยพินิจ

2. การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินให้คุณค่าต่อข้อมูลของสิ่งนั้นๆ

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 15 - 17) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. การประเมิน คือ การพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าคุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไปหรือไม่ ในทางการศึกษา คือการพิจารณาคุณค่าของการลงทุนทางการศึกษานั้นเอง

2. การประเมิน คือ การประเมินคุณค่าของงานทางการศึกษา เช่น หลักสูตร วิชาต่าง ๆ หรือกระบวนการสอน ฯลฯ

$$\text{การประเมิน} = \text{ผลตัดสินเปรียบเทียบ} = \frac{\text{ข้อมูลจากผลงานจริง ๆ}}{\text{ข้อมูลจากผลงานที่พึงปรารถนา}}$$

3. การประเมิน คือ กระบวนการที่ช่วยผู้ตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกสาระ บางอย่าง การรวบรวมสาระ การวิเคราะห์สาระ แล้วรายงานสรุปผลให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเลือก

3.1 การประเมิน คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ได้จากการวัดหรือ การทดสอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว มิได้มาจากการกระทำที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เพียงอย่างเดียวมิได้มาจากการตัดสินใจที่น่าเชื่อถือ แต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการรวบรวม ข้อมูลที่มีระบบ

3.2 ในการรวบรวมสาระเพื่อประเมิน ต้องกระทำการตัดสินใจเลือก สาระต่าง ๆ อย่างมีระบบโดยพิจารณาประเภทของสาระและกระบวนการรวบรวมสาระที่ เหมาะสมกับ ความต้องการของผู้ตัดสินใจเท่านั้น มิใช่เพื่อการอื่น

3.3 ในภาระงานสาระต่าง ๆ ให้ผู้ตัดสินใจ จะต้องทำอย่างมีระบบและตรง ตามที่ผู้ตัดสินใจต้องการอยู่ในรูปแบบที่เขาจะนำไปใช้ได้ทันที

3.4 การตัดสินใจแบบต่าง ๆ อาจใช้วิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ก็ได้

4. การประเมิน คือ กระบวนการประมาณค่าซึ่งเกี่ยวข้องกับการยอมรับคุณค่า เฉพาะบางอย่างและใช้เครื่องมือสังเกตหลายแบบเป็นพื้นฐานการตัดสินคุณค่า

5. การประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานสำหรับการตัดสินใจและ ตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน

6. การประเมินมีจุดหมายเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการเลือก การสนับสนุนและ การหาคุณค่าของเอกสารและกิจกรรมทางการศึกษา มักจะมุ่งไปยังคำถามว่าหลักสูตรนี้มีคุณค่า สมราคาไหม หนังสือเล่มนี้ดีกว่าอีกเล่มหนึ่งหรือไม่

7. การประเมิน คือ ขบวนการพิจารณาค่าหรือจำนวนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดย ใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

ครอนบาช (Cronbach, 1971, p. 231) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ว่า การประเมินหลักสูตร คือ การรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในเรื่องโปรแกรม หรือหลักสูตรการศึกษา

กู๊ด (Good, 1973, p.209) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การ ประเมินหลักสูตรเป็นการประเมินผลของกิจกรรมการเรียน ภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้น เฉพาะจุดประสงค์ของการจัดใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย

สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam Daniel L. et al, 1971, p.128) ให้ความหมาย ของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อ นำมาให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

จากที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร พอสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เมื่อนำไปใช้แล้วจะบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ เพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 192 – 196) กล่าวว่า โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรใดๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร
2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแลและการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไปนี้อีก หรือยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด
4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษาแล้วหรือไม่ อย่างไร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 91 – 93) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อช่วยปรับปรุงการบริหารงานหรือโครงการ ตลอดจนงานดำเนินงานต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืองานที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะการประเมิน ดังนี้

1. เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่างๆ
2. เพื่อตัดสินผลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของงานหรือโครงการต่างๆ
3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ หรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4. เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2545, หน้า 33) กล่าวว่าโดยทั่วไป การประเมินหลักสูตร จะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังดำเนินการอยู่ เพื่อจะพิจารณาว่าองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่

2. เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ จะได้ช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไปอี หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลการตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดีตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลักจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่อย่างไร การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่มีการใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง

วิลเลียม ทอมป์ (2546, หน้า 18) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของหลักสูตรที่ถูกต้อง

2. เพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการดำเนินงานของหลักสูตร

3. เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จากที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของประเมินหลักสูตร พอสรุปได้ว่า

1. เพื่อพิจารณาการตัดสินใจคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรนั้น ว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่

2. เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของหลักสูตร ทั้งด้านเอกสาร หลักสูตรที่กำหนด หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหาสาระ ตลอดจนกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

3. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียน

3. ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบว่า หลักสูตรมีคุณภาพ และประสิทธิภาพหรือไม่ การประเมินมีความสำคัญในการจัดการศึกษา การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยผลจากการประเมินหลักสูตรเป็นสำคัญ นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของความสำเร็จของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

ดักเคิร์ท ปาเนกุล (2543, หน้า 35) กล่าวถึงความสำคัญการประเมินหลักสูตร

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงให้ถูกต้อง

2. ช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากประเมินชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น

3. ช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถทราบระดับการเรียนรู้และการพัฒนาของตนเอง

4. ช่วยในการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของบุคลากร

5. ช่วยในการแนะแนวทั้งด้านการเรียนและอาชีพแก่ผู้เรียน

6. ช่วยให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนา

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 21 – 22) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

ไว้ดังนี้

1. ช่วยชี้ให้เห็นจุดประสงค์ของการดำเนินงานเมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

2. ทำให้ทราบว่าผลการดำเนินงานนี้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

3. กระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงานเมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

4. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

5. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีดำเนินงานที่เหมาะสม

จากที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของความสำคัญของประเมินหลักสูตรพอสรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรมีความสำคัญยิ่ง เพราะผลจากการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ทำให้ทราบข้อบกพร่อง ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ

4. ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษา กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 198 – 202) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร

2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมินตั้งแต่การกำหนดกลุ่มตัวอย่างการกำหนดแหล่งข้อมูล การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน และการกำหนดเวลา

3. ขั้นรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

5. ขั้นรายงานผลการประเมิน

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 175 – 186) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรควรดำเนินตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องดำเนินการศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่มุ่งประเมิน เพื่อกำหนดขอบข่ายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนก่อนที่จะประเมินในส่วนตัวหรือเรื่องใด

2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมิน ในขั้นตอนนี้อาจเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน ประกอบด้วย 1) การสร้างและการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าหมาย สร้างและใช้เครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลอะไร ใครจะเป็นผู้สร้างและใช้ เครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใดหรือใครจะเป็นผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาการใช้เครื่องมือยาวนานอย่างน้อยแค่ไหน ทรัพยากรในการสร้าง และใช้เครื่องมือมีข้อจำกัดอย่างไร 2) การกำหนดและการได้มาซึ่งแหล่งข้อมูล 3) การศึกษาตัวแปรและคุณลักษณะของเครื่องมือ 4) การกำหนดเวลาและนัดแนะกับผู้ที่จะให้ข้อมูล 5) การกำหนดหาเกณฑ์เพื่อการประเมิน

3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้อาจเรียกว่าเป็นการปฏิบัติการภาคสนาม วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลควรจะทำเป็นระบบ

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้วขั้นต่อไปทำการจัดระบบข้อมูลโดยอาจจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์อย่างเหมาะสม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินและลักษณะของข้อมูล

5. ขั้นรายงานผลประเมิน

จากแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ในการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน
2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมิน
3. ขั้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
6. ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน

5. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการประเมินผลเสนอแนะหลายรูปแบบด้วยกัน ดังนี้

1. รูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) ตักตี้ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 141 - 144)

ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินหลักสูตร ของไทเลอร์ (Tyler) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ และควรใช้กับหลักสูตรที่ผ่านการใช้เสร็จสิ้นไปแล้วซึ่งเป็นรูปแบบที่รู้จักกันดีในปัจจุบันในชื่อ "รูปแบบที่ยึดวัตถุประสงค์ (Objectives Model)" ซึ่งวิธีการประเมินตามรูปแบบนี้ จะเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สามารถแสดงออกในรูปแบบ

ของพฤติกรรมของนักเรียน และขั้นต่อไปเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าการดำเนินการตามหลักสูตร บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

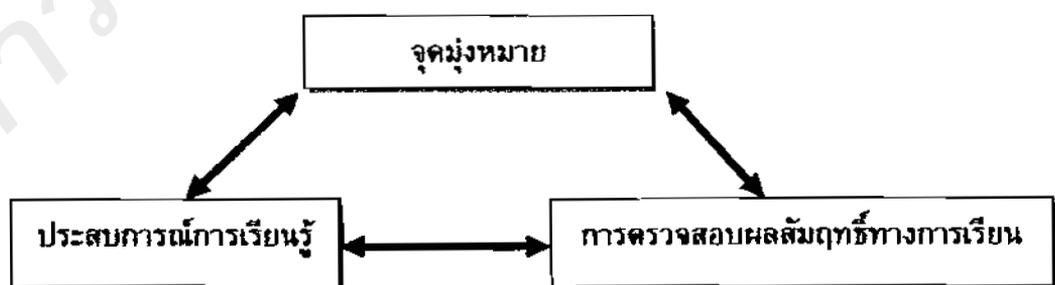
ซึ่งบทบาทของการประเมินก็คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ไว้นั้นเอง

ขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ มีดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ
2. จำแนกวัตถุประสงค์ออกเป็นประเภทๆ
3. นิยามวัตถุประสงค์ต่างๆ ในรูปวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. กำหนดสถานการณ์ที่แสดงความสำเร็จของวัตถุประสงค์
5. พัฒนาหรือเลือกเทคนิคในการวัด
6. รวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานของนักเรียน
7. เปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดนี้คือพิจารณาผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการศึกษาทั้ง 3 ส่วน

ภาพ 2

ภาพ 2 องค์ประกอบการจัดการกระบวนการศึกษา

ที่มา : (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 141)

ไทเลอร์มีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุม และจำเพาะเจาะจงจะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การคูณผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรจึงยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)

ไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบความสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดที่ไม่ประสบความสำเร็จควรจะปรับปรุงแก้ไข

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

ด้วยเหตุนี้ การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และของการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย ซึ่ง ไทเลอร์ ได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอน และการประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Sources) คือ นักเรียน สังคมและเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (Goal Screens) คือ จิตวิทยาการเรียนรู้ และปรัชญาการศึกษา

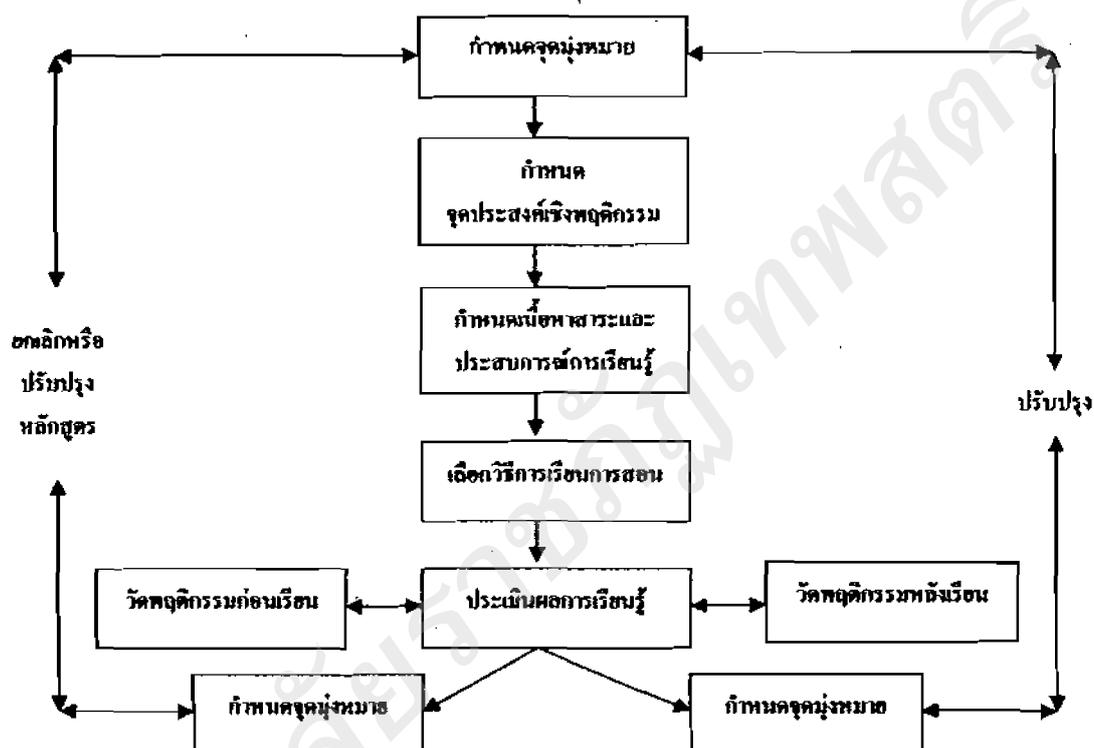
2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิก หรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร แนวคิดดังกล่าวแสดงได้ดังภาพ 3

ภาพ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทยเลอร์

ที่มา : (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 143)

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทยเลอร์ เห็นได้ว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่างก่อนและหลังการเรียน (Pre – Post Measurement of Performance) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใด จึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ จะเห็นได้ว่าการประเมินผลตามแนวคิดนี้เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า

2. รูปแบบของสเตค (Stake) สุนีย์ กุพันธ์ (2545, หน้า 260 – 264) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ในสภาพการณ์ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด ได้ผลคุ้มหรือไม่ การประเมินนี้เพื่อนำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลผลิตนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งสิ่งที่สเตคพูดถึงดังกล่าวก็คือองค์ประกอบ 3 ประการ ในการจัดการศึกษา ได้แก่ สิ่งที่มีอยู่ก่อน (Antecedent) กระบวนการจัดการศึกษา (Transaction) และผลผลิของการศึกษา (Outcome) ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 วิเคราะห์หลักสูตรของสเคค

เกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	การตัดสินใจ
1. สภาพก่อนเริ่มโครงการ				
บุคลิกและนิสัยของนักเรียน				
บุคลิกและนิสัยของครู				
เนื้อหาในหลักสูตร				
อุปกรณ์การเรียนการสอน				
บริเวณโรงเรียน				
ระบบการจัดโรงเรียน				
ชุมชน				
2. กระบวนการในการสอน				
การสื่อสาร				
เวลาที่จัดให้				
ลำดับของเหตุการณ์				
3. ผลที่ได้รับจากโครงการ				
ความสำเร็จของนักเรียน				
ทัศนคติของนักเรียน				
ทักษะของนักเรียน				
ผลที่ครูได้รับ				
ผลที่สถาบันได้รับ				

ที่มา : (สุนีย์ กุพันธ์, 2545, หน้า 260 – 264)

จากแบบตัวอย่างของสเคคนี้จะเห็นว่าขั้นตอนในการประเมินผลหลักสูตรจะเป็นไปดังนี้คือ

1. การตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร สเคค ได้เสนอหัวข้อของเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรไว้ 3 หัวข้อ คือ เรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาก่อนกระบวนการในการสอนและผลที่เกิดขึ้น เขาให้ความเห็นว่าการประเมินผลจากผลที่ได้รับเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะประเมินว่าหลักสูตรที่จัดนั้นดี หรือไม่ เพียงใด เพราะผลที่ได้นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายอย่างเป็นต้นว่า หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็มิได้หมายความว่าหลักสูตรนั้นเป็น

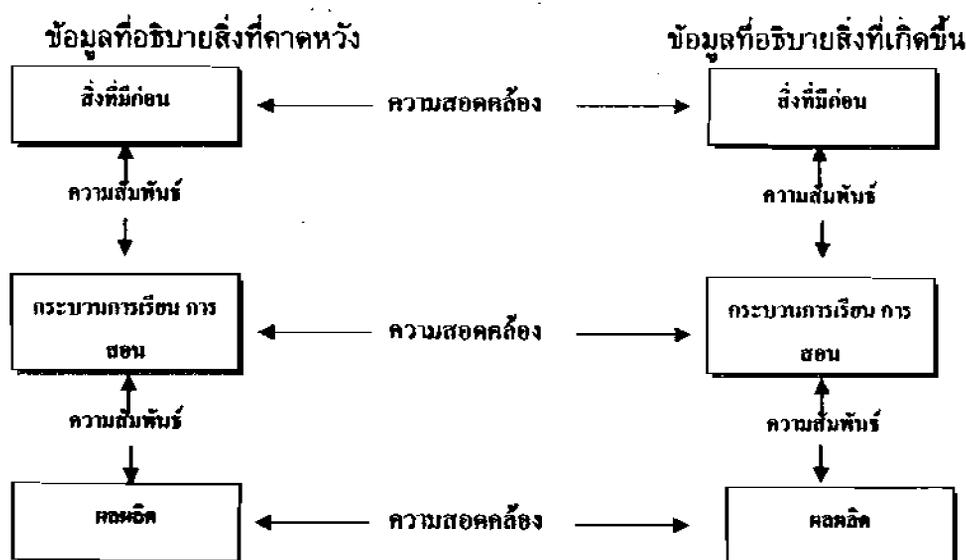
หลักสูตรที่ไม่ดี การที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ตามที่ต้องการอาจจะมาจากองค์ประกอบทางด้านเวลา เช่น ให้ความแก่ผู้เรียนน้อยไป เวลาที่จัดให้ไม่เหมาะสม เป็นต้น ดังนั้น การที่จะดูแลผลที่ได้รับและนำมาประเมินค่าหลักสูตรนั้น เป็นการไม่เพียงพอ และอาจจะไม่สามารถช่วยชี้ช่องทางของการปรับปรุงหลักสูตรนั้นแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ สเตคจึงได้เสนอว่าควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตรถึง 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว

2. การหาข้อมูลมาประกอบ หลังจากที่ได้ตั้งเกณฑ์ขึ้นมา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประเมินผลหลักสูตรแล้ว ผู้ประเมินผลหลักสูตรจะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่มาประกอบการพิจารณาข้อมูลที่นำมาพิจารณาตามแบบตัวอย่างของสเตคแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ส่วนที่เป็นการบรรยายหรือที่เรียกว่า “ข้อมูลเชิงบรรยาย” (Descriptives Data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ 1) ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่คาดหวังของหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งที่มีก่อนกระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร 2) ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง ซึ่งสังเกตได้หรือทดสอบได้เกี่ยวกับสิ่งที่มีก่อน กระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร

ผู้ประเมินจะต้องอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีก่อนกระบวนการเรียนการสอน (Transactions) และผลผลิต (Outcomes) ของหลักสูตร และศึกษาความสอดคล้อง (Congruence) ระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของสิ่งที่มีก่อนกระบวนการเรียนการสอน และผลผลิต เพื่อจะได้ทราบว่าจะเป็นไปได้หรือเกิดขึ้นจริงหรือไม่อย่างไร

จากการพิจารณาข้อมูล พหุจะสรุปเป็นแผนภูมิเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้อง แสดงได้ดังภาพ 4

ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเพื่อหาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง
ที่มา : (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 263)

2.2 ส่วนที่เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตร หรือที่เรียกว่า “ข้อมูลเชิงตัดสิน” (Judgemental Data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ 1) ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน (Standards) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เช่น ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ เชื่อว่าควรจะใช้ 2) ข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดตัดสินคุณภาพและความเหมาะสมของบุคคลต่าง ๆ

ผู้ประเมินจะต้องตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน และข้อมูลที่เป็น การตัดสินของบุคคลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรมีส่วนใดดีหรือส่วนใดไม่ดี

3. วิธีใช้ตารางในการประเมินผลหลักสูตรเริ่มต้นด้วยการพิจารณาข้อมูลทั้ง 4 หมวดตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับความสัมพันธ์ของหลักสูตรนี้จะเป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการปรับปรุงหลักสูตรเป็นอันมาก

แนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรของสเตรค นั้น เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลตามวัตถุประสงค์น้อยมาก แต่สเตรคให้ความสนใจที่จะให้รายละเอียดของหลักสูตรแก่ครูและผู้บริหารมากกว่า จึงได้เสนอแนวทางการประเมินเป็น 2 แบบ คือการประเมินที่ไม่เป็นแบบแผน (Informal Evaluation) และการประเมินที่เป็นแบบแผน (Formal Evaluation) ซึ่งการประเมินแบบแรกนั้นเป็นการประเมินที่ได้ระบุเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนการรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามเหตุการณ์ที่สะดวก ใช้เกณฑ์ตัดสินตามความเข้าใจ (Intuitive) และพิจารณาตัดสินข้อมูลเป็นไปตามอัตวิสัย (Subjective) ส่วนการประเมินแบบหลังเป็นการประเมินที่มีโครงสร้างที่แน่นอน มักใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีแบบแผน เช่น การใช้แบบสอบถาม การตรวจเยี่ยมที่มีแบบแผนการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่มีการควบคุมและการทดสอบนักเรียนเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน

สเตรคได้เสนอแนะให้ทำการประเมินองค์ประกอบ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อน คือการประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ก่อนการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกี่ยวข้องกับผลผลิตของหลักสูตร เช่น ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของผู้สอน ลักษณะของเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ การจัดระบบ บริหาร
2. การประเมินกระบวนการ คือการประเมินความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้แต่งตำรากับผู้อ่าน ผู้ปกครองกับผู้ให้คำปรึกษา รวมทั้งระบบการให้การศึกษา

3. การประเมินผลผลิต คือ การประเมินความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียน เช่นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ความคาดหวังของผู้เรียนที่เป็นผลจากประสบการณ์ทางการศึกษา ผลผลิตของหลักสูตรอาจรวมถึงผลกระทบต่อการสอนของครูต่อผู้บริหาร ต่อให้ผู้ให้คำปรึกษาและอื่นๆ

3. รูปแบบของเมทเฟสเลส และมิเชล ได้รับอิทธิพลจากระบวนการของไทเลอร์ เป็นการบ่งบอกถึงระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดการขยายของเขตวิสัยทัศน์ของผู้ประเมินในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ซึ่งทำให้การรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินมีความรอบคอบและได้ข้อมูลที่กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยได้เสนอวิธีประเมินผล 8 ขั้นตอน คือ

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการประเมินโครงการหรือโปรแกรมต่างๆ
2. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะให้สอดคล้องกัน
3. แปลวัตถุประสงค์เฉพาะให้อยู่ในรูปที่สามารถสื่อสาร และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในโรงเรียน
4. เลือกสรรหรือสร้างเครื่องมือ สำหรับวัดผลที่เกิดขึ้น และสามารถสรุปโยงไปถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรมได้
5. ให้มีการสังเกตและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้แบบสอบถามวัดเชิงพฤติกรรมที่มีความตรงและความเที่ยงสูง
6. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติที่เหมาะสม
7. แปลความหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากเครื่องมือทุกชนิด
8. จัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินโครงการหรือโปรแกรมต่อไป ตลอดจนการปรับปรุงและแก้ไขจุดหมายและวัตถุประสงค์เฉพาะต่างๆ

4. รูปแบบของแฮมมอนด์ (Hammond)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 117 - 121) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond) เริ่มต้นด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจแล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยใช้แนวคิดของไทเลอร์ เป็นพื้นฐานการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุงจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น แต่แฮมเมอร์ได้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอนและมิติด้านสถาบัน ซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตร

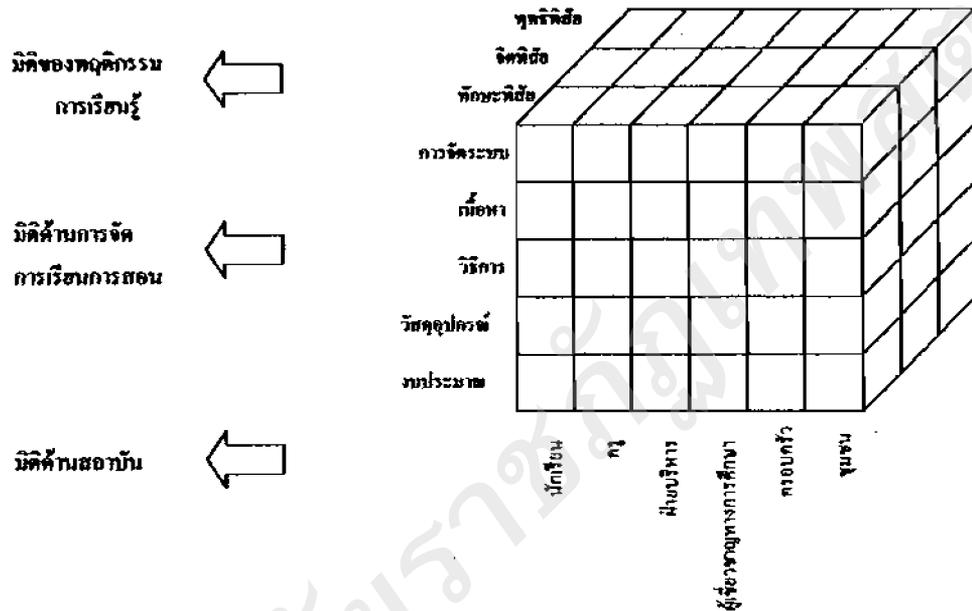
แอมมอนต์มีความสนใจไม่เพียงแต่ต้องการทราบว่าวัตถุประสงค์บรรลุเพียงใด ยังสนใจที่จะศึกษาสาเหตุว่า นวัตกรรมการศึกษาบางประเภทประสบความสำเร็จ แต่บางอย่างไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อช่วยนักประเมินในการระบุหาตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จ หรือ ความล้มเหลวของกิจกรรมทางการศึกษา แอมมอนต์ จึงได้เสนอลูกเต๋าสามมิติเพื่อให้อธิบาย โปรแกรมการศึกษาและการจัดระบบตัวแปรทางการประเมิน แอมมอนต์เรียกลูกเต๋าสามมิตินี้ว่า โครงสร้างเพื่อการประเมิน

ลูกเต๋าสามมิติเพื่อการประเมินมีดังนี้

1. มิติทางการสอนประกอบด้วย 1) การจัดระบบ เช่น เวลา กลุ่มผู้เรียน 2) เนื้อหา 3) วิธีการ 4) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ 5) ค่าใช้จ่าย
2. มิติของสถาบันประกอบด้วย 1) ตัวนักเรียน 2) ครู ฝ่ายบริหาร และผู้เชี่ยวชาญ 3) ครอบครัว 4) ชุมชนแวดล้อม

3. มิติของพฤติกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย แนวคิดที่สำคัญจากวิธีการประเมินของ แอมมอนต์ ก็คือ การได้เน้นความพร้อมระดับโรงเรียน ท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการประเมินด้วยตนเอง แนะนำให้ใช้หลักของไทเลอร์ ในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และการใช้ข้อมูลย้อนกลับไปพิจารณาประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วย ในการประเมินผู้ประเมินจะต้องมีความสามารถในการกำหนดมิต้องค์ประกอบ และมีความรู้ในการหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้เทคนิคการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบ่งบอกเชิงสาเหตุในลักษณะปฏิสัมพันธ์ได้

ลูกเต๋าแอมมอนต์ ประกอบด้วยลูกเต๋าลึกหรือเซลล์ย่อย ๆ จำนวน 90 เซลล์ แต่ละเซลล์จะเป็นตัวแทนของค่าตามเชิงประเมิน ตัวอย่างเช่น นักประเมินอาจจะสนใจเซลล์ย่อยที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระจากมิติการจัดการเรียนการสอนกับครูจากมิติสถาบัน และวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัยจากมิติวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ค่าตามจากเซลล์ย่อยดังกล่าวอาจแสดงได้ดังภาพ 5

ภาพ 5 แนวคิดการประเมินของแอมมอนต์
ที่มา : (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 120)

โครงสร้างการประเมินที่เสนอโดย แอมมอนต์ เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับนักประเมิน ที่ใช้วิเคราะห์ความสำเร็จ และความล้มเหลวของกิจกรรมทางการศึกษากิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีบรรล่วัตถุประสงค์ทางกิจกรรมนั้น ๆ ถ้าทั้ง 90 เซลล์ อยู่ในขอบข่ายทางการประเมิน ซึ่งจะมีค่าตามเชิงประเมินเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามบ่อยครั้งค่าตามเชิงประเมินจากหลายเซลล์ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีมุ่งประเมิน บ่อยครั้งมักจะยังไม่มีเซลล์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์การประเมิน

วิธีการประเมินของ แอมมอนต์ ใกล้เคียงกับสถานการณ์การประเมินของไทเลอร์ โดย แอมมอนต์ เสนอกระบวนการประเมินโปรแกรมทางการศึกษาประกอบด้วย กระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดโปรแกรมที่มีมุ่งประเมิน
2. กำหนดตัวแปรเชิงบรรยายตามลูกเต๋าโครงสร้างการประเมิน
3. เขียนวัตถุประสงค์
4. ประเมินผลการปฏิบัติ
5. วิเคราะห์ผลที่ได้
6. เปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์

5. รูปแบบการประเมินของครอนบาค ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตร ซึ่งยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นสำคัญ ต่อมาลี เจ ครอนบาค (Lee J. Cronbach) เสนอแนวคิดในการประเมินว่า ผลของการประเมินควรรนำไปใช้เพื่อตัดสินใจ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา (Course Improvement) โดยการตัดสินใจว่าวัสดุอุปกรณ์ทางการสอนใด และวิธีการสอนใดเป็นที่น่าพอใจ และจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงจุดใด

2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับบุคคล (Decision about Individual) โดยการสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อการวางแผนการสอน พิจารณาคุณภาพของนักเรียนเพื่อการคัดเลือก และการจัดกลุ่มและการหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องของนักเรียน

3. เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบการบริหาร (Discussion about Administration) โดยการพิจารณาว่าระบบของโรงเรียนที่เป็นอยู่ดีเพียงใดครูแต่ละคนมีคุณภาพอย่างไร

สำหรับแนวทางในการประเมินนั้น ครอนบาคได้เสนอให้ทำการประเมิน สิ่งต่อไปนี้ คือ กระบวนการ (Process) ทักษะความชำนาญ (Proficiency) เจตคติ (Attitude) และการติดตามผล (Follow-up) ซึ่งสรุปการประเมินสิ่งเหล่านี้ได้ดังนี้

การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบดูว่าในระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นได้เกิดสิ่งใดขึ้นบ้าง

การประเมินทักษะความชำนาญ เป็นการประเมินความสามารถของนักเรียนนั่นเอง โดยอาศัยข้อสอบที่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ในการทดสอบนักเรียนนั้นอาจแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ และใช้แบบทดสอบที่จัดให้ แต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อความครอบคลุมในสิ่งที่นักเรียนได้เรียนมาทั้งหมด

การประเมินเจตคติ เป็นการประเมินความเชื่อ เกี่ยวกับสิ่งที่เรียนแล้วของนักเรียนว่าเป็นอย่างไรบ้าง การวัดความเชื่อนี้อาจทำได้ด้วยการสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถามหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม

6. รูปแบบการประเมินของฟายเคลตา แคปป์ เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวของคณะกรรมการสมาคมทางด้านหลักสูตร (Phi Delta Kappa) ได้รับแนวคิดการประเมินโครงการของ ดาเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจ 4 ประการ คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementations Decisions) การตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Recycling Decisions) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ จึงเรียกว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับความสำเร็จ การประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทั้ง 4 ประการนั้นมุ่งทำการประเมินสภาพต่างๆ ของหลักสูตร 4 ส่วนคือ

1. การประเมินองค์ประกอบที่เป็นบริบท (Context) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา เช่น ปรัชญา สภาพและความต้องการทางสังคม นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ การประเมินผลในภาคบริบทนี้จะช่วยให้มีหลักการที่แน่นอนอันจะช่วยในการกำหนดขอบข่ายของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรได้อย่างชัดเจน

2. การประเมินองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยป้อนนำ (Input) เป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ งบประมาณ ครู นักเรียน สื่อการเรียนการสอน และการกำหนดรูปแบบของการดำเนินการต่างๆ สตีฟเฟิลบีมได้ตั้งข้อสังเกตว่า การประเมินผลทางการศึกษานั้นยังขาดการประเมินผลตัวป้อนในภาคการปฏิบัติ ความตั้งใจของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร

3. การประเมินองค์ประกอบที่เป็นกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินกิจกรรมหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน การเสริมแรง การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน การประเมินกระบวนการนี้จะช่วยให้ทราบถึงระดับประสิทธิภาพของการนำหลักสูตรไปใช้ผลกระทบบที่มีต่อส่วนอื่นๆ ของระบบการจัดการศึกษา

4. การประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิต (Product) เป็นการประเมินผลผลิตเป็นการประเมินผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรหรือคุณภาพของนักเรียนที่เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม การประเมินผลในด้านผลผลิตนี้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในตอนต้นที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น หรือตัวป้อน และกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลผลิตจะช่วยให้ทราบถึงคุณภาพของนักเรียน หรือประสิทธิภาพของหลักสูตร

7. รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตีฟเฟิลบีม(Stufflebeam)

เป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันแนวคิดของสตีฟเฟิลบีม เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

การประเมินตามรูปแบบ CIPP Model

สตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model. ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ เช่น โครงการอาหารเสริมแก่เด็กวัยก่อนเรียน เราจะต้องวัดส่วนสูง และชั่งน้ำหนัก ตลอดจน ดู หิด เหา กลากเกลื้อน ของเด็กก่อน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P₁)

เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย แผนงาน/โครงการซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P₂)

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการแต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการเท่าที่ควร

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลยังมีได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้ปฏิบัติตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ / ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ประเภทการประเมิน ประเภทการตัดสินใจ

การประเมินสภาวะแวดล้อม การตัดสินใจเพื่อการวางแผน(Context Evaluation) (Planning Decisions)

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น/ตัวป้อน การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Input Evaluation) (Structuring Decisions)

การประเมินกระบวนการ การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ(Process Evaluation) (Implementations Decisions)

การประเมินผลผลิต การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ(Product Evaluation) (Recycling Decisions)

เกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จ

การประเมินผลโครงการนั้นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัด (Indicator) ระดับความสำเร็จของโครงการ

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) มีตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนของผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลผลิตต่อหน่วยเวลา ผลผลิตต่อกำลังคน ระยะเวลาในการให้บริการผู้ป่วย
2. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) มีตัวชี้วัดเช่น ระดับการบรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม ระดับความเสี่ยงของโครงการ
3. เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับความพอเพียงของทรัพยากร
4. เกณฑ์ความพึงพอใจ (Satisfaction) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับความพึงพอใจ
5. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) มีตัวชี้วัดคือ การให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ความเป็นธรรมระหว่างเพศ ระหว่างกลุ่มอาชีพ ฯลฯ
6. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress) มีตัวชี้วัด เช่น ผลผลิตเปรียบเทียบกับเป้าหมายรวมกิจกรรมที่ทำแล้วเสร็จ ทรัพยากร และเวลาที่ใช้ไป
7. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) ตัวชี้วัด เช่น ความอยู่รอดของโครงการ ดำเนินเศรษฐกิจสมรรถนะด้านสถาบัน ความเป็นไปได้ในด้านการขยายผลของโครงการ
8. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities) มีตัวชี้วัด เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้นสำหรับตัวชี้วัด (Indicators) ความสำเร็จของโครงการนั้น หมายถึงข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการจะวัดหรือประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการจะศึกษา โดยจะมีการระบุลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ทั้งส่วนที่มีลักษณะเชิงปริมาณ และส่วนที่แสดงลักษณะเชิงคุณภาพ

หลักการสร้างตัวชี้วัดที่ดี

ในการสร้างตัวชี้วัดที่ดี จำเป็นจะต้องมีหลักการที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการดังนี้

1. เลือกใช้ / สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนที่สำคัญเท่านั้น
2. คำอธิบาย หรือการกำหนดตัวชี้วัดควรเป็นวลีที่มีความชัดเจน
3. ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพก็ได้
4. ควรนำจุดประสงค์ของโครงการ หรือประเด็นการประเมินมากำหนดตัวชี้วัด
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดควรรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่ง

ปฐมภูมิ และทุติยภูมิ

ตัวอย่างการจำแนกประเภทของตัวชี้วัดตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน เช่นตัวชี้วัดด้านบริบท (Context) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาวะแวดล้อมของ ก่อนมีโครงการ (ปัญหาวิกฤต)
2. ความจำเป็น หรือความต้องการขณะนั้น และอนาคต
3. ความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ

ดังนี้

1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. ความพร้อมของทรัพยากร เช่น งบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ เวลา

กฎระเบียบ

3. ความเหมาะสมของขั้นตอนระหว่างปัญหา สาเหตุของปัญหา และกิจกรรม

ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่ง

ต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจสอบกิจกรรม เวลา และทรัพยากรของโครงการ
2. ความยอมรับของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพื้นที่
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
4. ภาวะผู้นำในโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Product) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. อัตราการมีงานทำของประชาชนที่ยากจน
2. รายได้ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ
3. ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ (Outcomes) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ

ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวความเกณฑ์มาตรฐาน
2. การไม่อพยพย้ายถิ่น
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ(Impact) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบทางบวก / เป็นผลที่คาดหวังจากการมีโครงการ
2. ผลกระทบทางลบ / เป็นผลที่ไม่คาดหวังจากโครงการ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 137 – 140) ได้เสนอรูปแบบเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรหรือโครงการ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ชื่อ ชิปปโมเดล (CIPP Model) คำว่า ชิปปมาจากอักษรย่อของคำ 4 คำ คือ

C = Context	คือ	บริบท
I = Input	คือ	ปัจจัยเบื้องต้น
P = Process	คือ	กระบวนการ
P = Product	คือ	ผลผลิต

รูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีมเป็นรูปแบบที่เน้นเกี่ยวกับการตัดสินใจทางด้านการศึกษเป็นแนวทางในการตัดสินใจไว้ 4 แนวทาง คือ

1. การตัดสินใจเพื่อนำไปสู่แนวทางการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด
2. การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างแต่ยังคงรักษาเพื่อคงสภาพการณ์เดิมไว้
3. การตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนา
4. การตัดสินใจนำสิ่งใหม่เข้ามาในระบบ โดยใช้วิธีการทดลองและสืบค้นหาอย่างมีระบบ

จากแนวทางการตัดสินใจทั้ง 4 แนวทาง สตีฟเฟิลบีมได้กำหนดรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ในส่วนรูปแบบการประเมินต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ดังในตาราง

ตาราง 2 แนวคิดการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

	ความคาดหวัง (Intermeddled)	เกิดขึ้นจริง (Actual)
จุดหมายปลายทาง (End)	1.การประเมินบริบทตัดสินใจ เกี่ยวกับการวางแผน (Planning)	4.การประเมินผลผลิตตัดสินใจ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ต่อ (Recycling)
วิธีการ (Means)	2.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring)	3.การประเมินกระบวนการ เกี่ยวกับการปฏิบัติ (Implementing)

ที่มา : (คัคคีศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 138)

1. การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การประเมินสภาพแวดล้อมจะเริ่มที่การศึกษาลักษณะทั่วไปของหลักสูตร และสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะถูกนำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องกำหนดนโยบายของหลักสูตรใหม่

จุดมุ่งหมาย เพื่อพิจารณาสภาพปัจจุบัน กำหนดประชากร กลุ่มเป้าหมายและประเมินความต้องการ

วิธีการ อาจใช้การวิเคราะห์ระบบ การวิเคราะห์งาน การสำรวจ การวิเคราะห์เอกสาร การวินิจฉัยจากการสอน และการสอบ

การตัดสินใจ ตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่กำหนดไว้ว่าจะดำเนินการ และตัดสินใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพิจารณาสิ่งที่กำหนดให้หรือมีอยู่ว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

วิธีการ ศึกษาแหล่งทรัพยากรทั้งหลายตลอดจนถึงทรัพยากรบุคคล วิธีการดำเนินงานเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการดำเนินหลักสูตร

การตัดสินใจ ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของหลักสูตร ตลอดจนวางรูปแบบในการดำเนินการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่างๆ ในขั้นตอนการปฏิบัติงาน

จุดมุ่งหมาย การตรวจสอบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน อีกทั้งการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและเพื่อบันทึกเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานเป็นระยะๆ

วิธีการ เก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอในขณะที่ดำเนินการ เพื่ออธิบายขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น

การตัดสินใจ เกี่ยวกับการดำเนินหลักสูตรและปรับหลักสูตรตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติงานที่จะบังเกิดผลดี

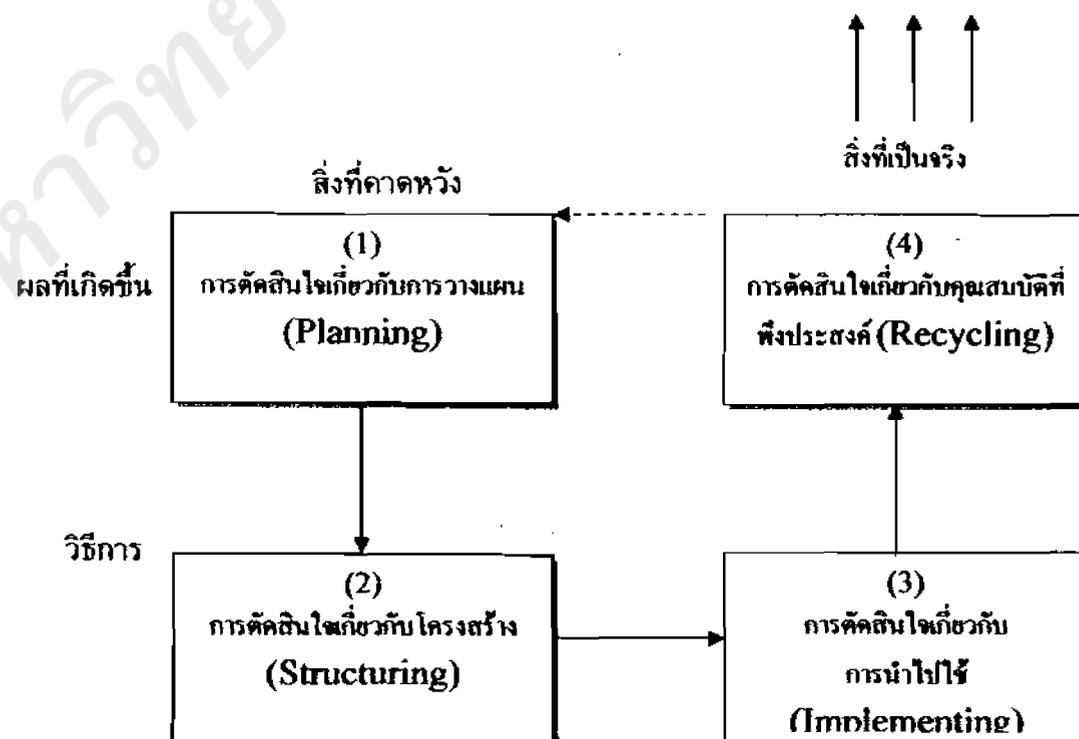
4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและผลกระทบที่จะเกิดจากการปฏิบัติตามหลักสูตร

จุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบผลจากหลักสูตรว่าสอดคล้องหรือบรรลุตามจุดมุ่งหมายเพียงใด สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้อย่างไร

วิธีการ พิจารณาข้อมูลของผลจากหลักสูตร โดยการรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบและสังเกตในด้านปริมาณและคุณภาพ

การตัดสินใจ ตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะดำเนินการต่อไป หรือจะระงับปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร

จากแนวคิดในการประเมินองค์ประกอบ ทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว จึงเรียกแนวคิดในการประเมินนี้ว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ซึ่งเขียนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เป็นจริง ดังภาพ 6

ภาพ 6 แผนผังแสดงประเภท และความสัมพันธ์ของ สตีฟเฟิลบีม ต่อสิ่งที่คาดหวัง

ที่มา : (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 266)

ตำรา บัณฑิต (2542, หน้า 341) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินหลักสูตร ซึ่งสรุปได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 แนวคิดในการประเมินผลตามรูปแบบของสตีฟเฟิลบีม

ประเมินผล	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ	ประโยชน์ในการตัดสินใจ
บริบท	เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร อันได้แก่ ปัญหาความต้องการ สภาพแวดล้อม ฯลฯ	วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบสิ่งที่ เป็นอยู่และที่คาดหวัง	เพื่อกำหนดจุดประสงค์ และเป้าหมาย
ปัจจัยเบื้องต้น	เพื่อตรวจสอบว่า ทรัพยากรและ ความสามารถที่มีอยู่ และแผนที่จะปฏิบัติ ตามหลักสูตรเป็น อย่างไร	ตรวจสอบความสามารถ ของหน่วยงาน ยุทธศาสตร์และวิธีการ ที่จะปฏิบัติเพื่อให้ บรรลุผล	เพื่อเลือกแหล่ง สนับสนุน วิธีการและ กิจกรรม
กระบวนการ	เพื่อตรวจสอบว่ามี ข้อบกพร่องอะไรใน กระบวนการ เพื่อ คาดคะเนปัญหาที่จะ เกิดขึ้นและเพื่อเก็บ ข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ควบคุมกำกับกิจกรรม ต่าง ๆ ด้วยความเอาใจ ใส่ตลอดเวลา	เพื่อแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการให้มี ประสิทธิภาพ
ผลผลิต	เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล ที่ได้จากการประเมินผล กับจุดประสงค์และ ข้อมูลจากบริบทตัวป้อน และกระบวนการ	กำหนดเกณฑ์ใน การวัดและนำไป เปรียบเทียบกับ มาตรฐานที่มีอยู่	เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิก หรือทำต่อไปหรือจะ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อย่างไร

ที่มา : (ตำรา บัณฑิต, 2542, หน้า 341)

จากการประเมิน สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณาในการตัดสินใจว่าหลักสูตรควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนไหนบ้าง จึงทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยพอสรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ และควรใช้กับหลักสูตรที่ผ่านการใช้เสร็จสิ้นไปแล้ว
2. รูปแบบของสเตค (Stake) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ในสภาพการณ์กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด ได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินนี้เพื่อนำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิต นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร
3. รูปแบบของเมทเฟลเลส และมิเชล ได้รับอิทธิพลจากระบวนการของไทเลอร์ เป็นการบ่งบอกถึงระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดการขยายของเขตวิสัยทัศน์ของผู้ประเมินในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ซึ่งทำให้การรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินมีความรอบคอบและได้ข้อมูลที่กว้างขวางยิ่งขึ้น
4. รูปแบบของแฮมมอนด์ (Hammond) เริ่มต้นด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจแล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยใช้แนวคิดของไทเลอร์ เป็นพื้นฐานการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุงจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น แต่แฮมเมอร์ได้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอนและมิติด้านเสถียรภาพ ซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตร
5. รูปแบบการประเมินของครอนบาค ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตร ซึ่งยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นสำคัญ ต่อมาลี เจ ครอนบาค (Lee J. Cronbach) เสนอแนวคิดในการประเมินว่า ผลของการประเมินควรนำไปใช้เพื่อตัดสินใจ 3 ประการ ดังต่อไปนี้
 1. เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา (Course Improvement) โดยการตัดสินใจว่าวัตถุประสงค์ทางการสอนใด และวิธีการสอนใดเป็นที่น่าพอใจ และจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงจุดใด
 2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับบุคคล (Decision about Individual) โดยการสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อการวางแผนการสอน พิจารณาคุณภาพของนักเรียนเพื่อการคัดเลือกและการจัดกลุ่มและการหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องของนักเรียน
 3. เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบการบริหาร (Discussion about Administration) โดยการพิจารณาว่าระบบของโรงเรียนที่เป็นอยู่ดีเพียงใดครูแต่ละคนมีคุณภาพอย่างไร

6. รูปแบบการประเมินของฟายเดลตา แดลป้า เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวของคณะกรรมการสมาคมทางด้านหลักสูตร (Phi Delta Kappa) ได้รับแนวคิดการประเมินโครงการของ ดาเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจ 4 ประการคือการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementations Decisions) การตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Recycling Decisions) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ จึงเรียกว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับความสำเร็จ การประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทั้ง 4 ประการนั้นมุ่งทำการประเมินสภาพต่างๆ ของหลักสูตร 4 ส่วนคือ

7. รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของ ดาเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาที่ทำให้การประเมินได้ครอบคลุมองค์ประกอบของหลักสูตรทุกๆ ด้านเป็นผลให้ได้รับข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการของหลักสูตรเป็นระยะๆ เริ่มจากการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม เพื่อหาหลักการและเหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญที่ใช้เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อตัดสินใจด้านการวางแผนดำเนินการ การประเมินกระบวนการเพื่อตัดสินใจกำกับติดตามแผนงาน ปรับปรุงแผนงานให้บรรลุ และการประเมินผลผลิต เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขพัฒนาหลักสูตรต่อไป

การประเมินหลักสูตรโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการพิจารณาและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ และตัดสินใจคุณค่าเกี่ยวกับหลักสูตร โดยการประเมินที่หลากหลายรูปแบบ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีมเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้น ในการตัดสินใจทางด้านการศึกษา โดยมีแนวทางการตัดสินใจไว้ 4 แนวทางคือ

1. การตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่าง แต่ยังคงสภาพเดิมไว้
2. การตัดสินใจเพื่อก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดทั้งสิ้น
3. การตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนา
4. การตัดสินใจนำสิ่งใหม่เข้ามาในระบบ โดยใช้วิธีการทดลองและสืบค้นอย่างมีระบบ

จากแนวทางของการตัดสินใจทั้ง 4 แนวทางดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการประเมินในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้านตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม ไว้ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context evaluation)

1.1 ความหมายของการประเมิน

นงรัตน์ สุขสม (2540. หน้า 35) กล่าวว่าบริบทหมายถึง สภาพปัญหาและความต้องการของสังคมตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ ที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

นิเทศธุรกิจ ทัพซาย (2541, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของ บริบทหมายถึง สิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ ปรัชญาการศึกษา นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาความต้องการของชุมชน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 169) เป็นการประเมินความต้องการ จำเป็น เพื่อกำหนดหลักสูตร เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ อันนำไปสู่ทิศทางและจุดประสงค์ของหลักสูตร)

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 339) การประเมินบริบท หรือสภาพแวดล้อม คือ การประเมินสิ่งแวดล้อม ปัญหาต่าง ๆ และความต้องการ เพื่อให้ทราบว่าสภาพและปัญหา ภายนอกที่เป็นแรงกดดันอยู่นั้นมีผลต่อสภาพปัจจุบันอย่างไรและแก้ปัญหาที่ประสมอยู่ได้ จุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 138) ได้ให้ความหมายของ บริบทหมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาความต้องการของชุมชน พื้นฐานของหลักสูตร ปรัชญาการศึกษา นโยบายการศึกษาและแนวคิดต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

วิไล ทองแม่ (2546, หน้า 29) การประเมินบริบทเป็นการประเมินสิ่งที่เป็น พื้นฐานของหลักสูตร เช่น นโยบาย ความต้องการ เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการ และเหตุผล สำหรับใช้ในการตั้งจุดประสงค์ของหลักสูตร

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบซิป (CiPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านบริบท ดังนี้ แกร์ตัน อันทบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทประเมินหลักสูตรประเภทนี้บัณฑิตวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบ ทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ ของหลักสูตรมีความชัดเจนด้านภาษา สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรการเรียนการสอน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อำนวย กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระบวชน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสม และมีความต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ ทันสมัยและเพิ่มเนื้อหาวิชาขั้นสูงเพิ่มขึ้น เฉลิมศักดิ์ เกินสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษา เกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การประเมินบริบท พบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับปัจจัยภายนอก กับความต้องการของสังคม กับความต้องการของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร หน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ หน่วยกิต ชุดวิชาวิทยานิพนธ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์เน้นற்பัณฑิตเหมาะสม เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม กับความต้องการของผู้เรียน ถูกต้อง ทันสมัย วิธีการ และเกณฑ์การประเมินผลการศึกษาเหมาะสม: สุวัฒน์ เล็งหวาน (2545,

บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา โดยประเมินบริบทเกี่ยวกับนโยบายและแผน จุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชา ผลการศึกษา พบว่า หลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสม การประเมินด้านบริบท พบว่า นโยบายและแผน จุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาวิชาเหมาะสม และโครงสร้างหลักสูตร เหมาะสม อภภรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ การประเมิน บริบทพบว่า จุดประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร มีความเหมาะสม นพวรรณ อารย กุล (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาพาณิชย์การ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ด้านบริบทผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการมี ความคิดเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา มีความ เหมาะสม ครูผู้สอน นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก สุนีย์ ไพรี (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ด้านบริบท ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มี ความคิดเห็นว่า คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน มีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณมีความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสม แต่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าง งบประมาณมีความเหมาะสม จงฤดี ไสยสัตย์ (2549, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 การประเมิน ด้านบริบท พบว่าความสอดคล้องของหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และ เป้าหมาย สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึ กษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งด้าน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้าง การจัดทำส าระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร มีความสอดคล้องกัน ระดับมาก

จากความหมายของบริบทที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า บริบทหมายถึงสิ่งที่เป็น พื้นฐานของหลักสูตร ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคมตลอดถึงเป็นปรัชญาและ แนวคิดต่างๆ เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ความต้องการ และ ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถ นำมาใช้ในการประเมิน คือ

แนวคิดต่างๆ เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ความต้องการ และ ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. นโยบายและแผน
2. จุดประสงค์ของหลักสูตร
3. โครงสร้างของหลักสูตร
4. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร
5. ความต้องการของหลักสูตร

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร หมายถึง ความต้องการให้เกิดกับผู้เรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาหลักสูตรไปแล้ว
 2. โครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง กลุ่มรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนตลอดหลักสูตร
 3. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
- สาระสำคัญที่นำมาใช้ในการประเมินบริบท

บริบทหรือสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ได้มาซึ่งเหตุผลใน การกำหนดวัตถุประสงค์ ความต้องการ ความจำเป็น การกำหนดขอบเขต การวินิจฉัยปัญหา การบรรยาย การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความสอดคล้องและเงื่อนไขต่างๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2533, หน้า 207 – 209) การประเมินเพื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรและ เนื้อหาวิชา (นิเทศสุขกิจ ทัพชัย, 2541, หน้า 26) และเป็นการประเมินสภาพปัญหาและความ ต้องการของสังคม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา (เนงรัตน์ สุขสม, 2540, หน้า 48)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้ สาระสำคัญของบริบทหรือสภาพแวดล้อมของหลักสูตรทั้ง ด้านทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ในการประเมิน ดังนี้

1. ความเป็นมา เพื่อแสดงถึงความจำเป็นหรือความเป็นไปได้ที่จะต้องมีหลักสูตร หรือมีการปรับปรุงหลักสูตร
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อระบุถึงสิ่งที่ต้องการที่จะให้เกิดขึ้นจาก หลักสูตร
3. ความเหมาะสมกับหลักสูตร เพื่อตัดสินใจว่า วัตถุประสงค์ที่เหมาะสมของ หลักสูตรเป็นอย่างไร
4. ปัญหาของชุมชน เพื่อระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอันจะนำไปสู่ความต้องการ ที่จะให้เกิดขึ้นในการดำเนินการของหลักสูตร

2.1 ความหมายของปัจจัยเบื้องต้น

นิเทศสุขกิจ ทักษาย (2541, หน้า 19) ปัจจัยเบื้องต้นหมายถึง ข้อเสนอแนะในการนำมากำหนดวิธีการใช้ทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งสมรรถภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 340) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินว่าทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน มีอะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไร จึงจะบรรลุจุดประสงค์ได้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 39) ปัจจัยเบื้องต้นหมายถึง สิ่งต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินการของหลักสูตร หรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 133) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของหลักสูตร ข้อมูลจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 268) เป็นการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างไร

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ดังนี้ เนาวรัตน์ อันทรวบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษา พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีความพร้อม นักศึกษามีความพร้อม สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม อัมภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ความมั่นคง และความพร้อมของผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร สถานที่เรียนและงบประมาณเหมาะสม แต่ต้องการให้เพิ่มครุภัณฑ์และจำนวนสถานที่เรียนให้เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียน เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ผลการศึกษา พบว่า อาจารย์ และนักศึกษาเหมาะสม ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน มีความเพียงพอ มีคุณภาพ และมีความสะดวกในการใช้บริการ ยุวลักษณ์ เล็งหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา ผลการศึกษาพบว่า บุคลากร สื่อการเรียนการสอน ตำราและอาคารสถานที่เหมาะสม อาภาวรินทร์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากร เอกสารตำรา สื่อและอุปกรณ์ อาคาร และสถานที่ งบประมาณเหมาะสม นพวรรณ อารยกุล (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาพณิชยการ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พุทธศักราช 2546) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน มีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณมีความคิดเห็นว่าไม่เหมาะสม แต่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่างบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สุนีย์ ไพรี (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร การจัดเวลาเรียน งบประมาณสอดคล้องกัน ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน สื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสม จงฤดี ไสยสัจย์ (2549, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าความพร้อมของครูผู้สอน ด้านครูมีจำนวนเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนที่มีความรู้ตรงกับสาระที่สอนนั้นมีจำนวนไม่เพียงพอ แต่ครูมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่ในระดับมาก และความพร้อมของเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรนั้น พบว่าเอกสารหลักสูตรที่จัดทำแล้วมีครบอยู่ในระดับมาก แต่เอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้อาจมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรทั้งด้าน ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน หรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการสามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน
2. ผู้เรียน
3. สื่อการเรียนการสอน
4. สถานที่เรียน
5. งบประมาณ

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้
ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน ในการวิจัยครั้งนี้ ประเมินคุณลักษณะของครู เพื่อประเมินความดี
ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และความพร้อมในการเตรียมการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อ
การเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
2. ผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน เพื่อประเมินความดี
ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและความพร้อมในการเรียนรู้
3. สื่อการเรียนการสอน เพื่อประเมินอุปกรณ์ คุรุภัณฑ์ วัสดุ ตำรา เอกสารและ
หนังสือประกอบการเรียนการสอน ที่ใช้ในการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
4. สถานที่เรียน เพื่อประเมินสถานที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติงาน
ฝึกทักษะหรืออำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด
5. งบประมาณ เพื่อประเมินจำนวนเงินที่กำหนดไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
การจัดการศึกษาหลักสูตร

2.2 สาระสำคัญของปัจจัยเบื้องต้น

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อการตัดสินใจด้านบุคลากร เวลา
งบประมาณ วิธีการดำเนินการและวิธีการใช้ทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ (สมหวัง
พิริยานุวัฒน์, 2533, หน้า 209 – 210 ; ประชุม รอดประเสริฐ, 2539, หน้า 92 – 93) เป็นการ
ประเมินการกำหนดโครงสร้างการดำเนินการหลักสูตรที่สอดคล้องกับปัจจัยสนับสนุนต่างๆ
(สุวิมล ตีรภานันท์, 2543, หน้า 45) และเป็นการประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ
สมรรถนะของหลักสูตร และแนวทางดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นการประเมินเกี่ยวกับ
ระบบโครงสร้างหลักสูตร เอกสาร ตำรา วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และบุคลากร (นิเทศสุขกิจ
ทัพชัย, 2541, หน้า 36)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้ สาระสำคัญด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎี
และผลงานวิจัยที่ผ่านมาสามารถนำมาใช้ในการประเมิน ดังนี้

1. ความเพียงพอในปัจจัยของหลักสูตรเพื่อพิจารณาถึงจำนวนบุคลากร วัสดุ
อุปกรณ์ งบประมาณและเวลาในการจัดการเรียนการสอน
2. ความเหมาะสมในปัจจัยของหลักสูตร เพื่อพิจารณาถึงการคัดเลือกบุคลากร สื่อ
วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน
3. ความพร้อมด้านปัจจัยของหลักสูตร เพื่อพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถของ
บุคลากรในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน
4. การจัดเวลาเรียน เพื่อพิจารณาถึงการกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ต่างๆ

5. การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อพิจารณาถึงการตั้งเกณฑ์ ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

3.1 ความหมายของกระบวนการ

นงรัตน์ สุขสม (2540, หน้า 35) กระบวนการหมายถึง ขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน การบริหารการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการบริหาร หลักสูตร

นิเทศสุขกิจ ทัพข้าย (2541, หน้า 19) กระบวนการหมายถึง การดำเนินการ ความแบบที่วางไว้เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการและข้อสนเทศในการดำเนินการหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 340) การประเมินกระบวนการ คือ การประเมินใน ขั้นปฏิบัติงานโดยนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้ในสภาพที่เป็นจริง จุดมุ่งหมายเพื่อส่งข้อมูล ป้อนกลับมาให้ผู้ปฏิบัติ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 139) กระบวนการหมายถึง วิธีการและ ขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน การบริหารและการบริการหลักสูตร โดยวิธีการติดตามการดำเนินการของหลักสูตร วิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินการและเป็นการป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้โดยไม่ได้คาดคิดมา ก่อน ซึ่งใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของสิ่งที่ดำเนินการได้จริง

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 134) เป็นการประเมินการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวม สารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน เพื่อเป็นแรงงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 268) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสืบค้น จุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวัง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ในการเลือกวิธีการต่อไป

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านกระบวนการ ดังนี้ เนาวรัตน์ อันทรมบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการศึกษา พบว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการบริหารหลักสูตร เหมาะสมอำภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร วิชาชีพพระยาศรี พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สังกัด กรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามข้อสงสัย และสอนเร็วเกินไปและไม่ควรใช้อารมณ์ เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเกษตร

ศาสตราจารย์ ดร. ขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารและบริการหลักสูตรเหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนเหมาะสม การวัดและประเมินผลเหมาะสม ยุวลักษณ์ เล็งหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตร และประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชน ในวิทยาลัยพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตรเหมาะสม อากาศรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า การบริหารหลักสูตรเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนเหมาะสม การวัดผลการศึกษาเหมาะสม นพวรรณ อารยกุล (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาพาณิชย์การ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ด้านกระบวนการผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สุณีย์ ไพรี (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ด้านกระบวนการผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล การบริหารหลักสูตร สอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม จงฤดี ไสยสัจย์ (2549, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 การประเมินด้านกระบวนการ พบว่าหลักสูตรสถานศึกษาได้จัดทำจากความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน โดยมีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำสาระการเรียนรู้ความเข้มข้นตอน จัดแนวกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำแนวการวัดประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุน และการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ทำได้ การวางแผนจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล พบว่ามีการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม มีเอกสารการ

วัดประเมินผลเพียงพอ มีความเข้าใจในการใช้ระเบียบการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าการประเมินกระบวนการของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า เป็นการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. การจัดการเรียนการสอน
2. การบริหารหลักสูตร
3. การวัดและประเมินผล

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. การจัดการเรียนการสอน เพื่อประเมินแบบแผน วิธีการจัดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. การบริหารหลักสูตร เพื่อประเมินการดำเนินการในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดการเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร
3. การวัดและประเมินผล เพื่อประเมินกระบวนการทดสอบความสามารถ ความรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อพิจารณาคัดเลือกคนค่าอย่างมีกฎเกณฑ์และนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

3.2 สาระสำคัญของกระบวนการ

การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อการเตรียม การดำเนินการตามขั้นตอน การเลือกวิธีในการดำเนินการ การประเมินผล การตรวจสอบการดำเนินการและการตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตามความต้องการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2533, หน้า 210 – 213 ; ประชุม รอดประเสริฐ, 2539, หน้า 93) เป็นการประเมินความสอดคล้องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความเหมาะสมของการใช้สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน การกำกับติดตามการบริหารและการบริการหลักสูตรจากผู้บริหาร (สมชัย จรรยาไพบูลย์, 2543, หน้า 317 – 318) และเป็นการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ จัดขึ้นในการดำเนินการหลักสูตรว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ (นิเทศ สุขกิจ ทัพชัย, 2541, หน้า 27)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้ สาระสำคัญของการประเมินเป็นกระบวนการของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมาสามารถนำไปใช้ในการประเมิน ดังนี้

1. การวางแผนการจัดการเรียนการสอน เพื่อการกำหนดบุคลากรให้รับผิดชอบดำเนินการ
2. การกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. การกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการ เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. การตรวจสอบติดตามการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

4.1 ความหมายของผลผลิต

อ้าง บัศวรี (2542, หน้า 341) การประเมินผลผลิต คือ การประเมินผลในชั้นบททวนจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบ ผลที่ได้รับว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่

นิเทศสุขกิจ ทักษาย (2541, หน้า 19) กล่าวว่า ผลผลิตหมายถึง ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ซึ่งจะเป็นข้อสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าควรจะดำเนินการต่อไปหรือปรับปรุงแก้ไข หรือต้องล้มเลิก

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 140) กล่าวว่า ผลผลิตหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหลักสูตร ได้แก่ ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการต่างๆ ของหลักสูตรแล้วมีคุณลักษณะตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเหมาะสม

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 269) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านผลผลิตดังนี้ เนาวรัตน์ อันทรบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาลัย อาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไป และความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพเหมาะสม อัมภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพ และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเหมาะสม เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านความรู้ความสามารถที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของหลักสูตรความสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในวิชาชีพ มีความเหมาะสม ยุวลักษณ์ เส็งหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความ

คิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการศึกษา บุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อมีความเหมาะสม อากาศรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาเหมาะสมพวพรรณ อารยกุล (2548, บทคัดย่อ) ทำการ ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาพาณิชยการ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พุทธศักราช 2546) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ด้านผลผลิตผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ครูผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก สุนีย์ ไพรี (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความ คิดเห็นว่า คุณลักษณะของนักเรียน และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาสอดคล้องกันว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะนักเรียนและ ผู้สำเร็จการศึกษามีความเหมาะสม จงฤดี ไสยสัตย์ (2549, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 การประเมิน ด้านผลผลิต พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรม ที่ดีขึ้นหลายๆ ด้านตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แต่ละโรงเรียนกำหนด เป็นคนกล้าคิด กล้า ทำ กล้าแสดงออก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการที่ได้มีโอกาสให้ความ เห็นชอบ การส่งเสริมสนับสนุน การนำวิทยากรภายนอกมาร่วมจัดการเรียนรู้ การสืบสาน ประเพณี มีความพึงพอใจระดับมาก แต่ด้านพฤติกรรมของนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง และนักเรียนมีความพึงพอใจในการได้เรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษาทุกกิจกรรมอยู่ ในระดับมาก

จากความหมายของผลผลิตของหลักสูตรที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้ ผลผลิตหมายถึง ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหลักสูตรซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะรับรอง ล้มเลิก หรือปรับปรุงหลักสูตรต่อไป อีกทั้งการประเมิน ผลผลิตของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า เป็นการประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักสูตรสามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา
2. ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา

3. ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

4. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งในที่นี้หมายถึง ลักษณะประจำตัวของผู้สำเร็จการศึกษาที่พึงมีเมื่อสำเร็จการศึกษาหลักสูตร

4.2 สารสำคัญของ การประเมินผลผลิต

ประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นต่อความพึงพอใจในความสำเร็จของหลักสูตรทั้งในขณะที่หลักสูตรกำลังดำเนินการอยู่และเมื่อได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยการเปรียบเทียบความสำเร็จกับเกณฑ์ในการวัดว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีคุณค่าหรือมีผลกระทบต่อหลักสูตรหรือไม่ พิจารณาในการขุดลึกหรือการปรับปรุงหลักสูตร (สมคิด พรหมจ้อย, 2542, หน้า 58 ; ยาวติ รวงชัยกุล, 2541, หน้า 59) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใด (นงรัตน์ สุขสม, 2540, หน้า 108) และการประเมินผลผลิตเป็นการประเมินคุณภาพของบัณฑิตซึ่งช่วยวัดและพิจารณาคัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าบรรลุความต้องการหรือไม่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร (นิเทศสุขกิจ กัทซ่าย, 2541, หน้า 37)

จากที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ดังนี้ สารสำคัญการประเมินผลผลิตของหลักสูตรทั้งด้าน ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ผ่านมาสามารถนำมาใช้ในการประเมิน ดังนี้

1. ความสำเร็จของหลักสูตร เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหลักสูตร เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ความพึงพอใจต่อหลักสูตร เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของหลักสูตร
3. การพิจารณาคัดสินใจ เพื่อพิจารณาในประเด็นของการขุดลึก ขยาย หรือปรับปรุงหลักสูตร
4. คุณค่าหรือประโยชน์ เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าหรือความสำคัญของผลที่ได้จากการประเมิน ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ประกอบในการตัดสินใจ
5. ผลกระทบเพื่อให้ทราบผลที่ได้จากการดำเนินการหลักสูตรทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งจากที่คาดหวังไว้ และมีได้คาดหวังไว้
6. ผลลัพธ์ของหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่าผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ หรือเพื่อการรับรอง ล้มเลิก หรือปรับปรุง
7. ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เพื่อเป็นการหาข้อมูลที่เป็นผลการดำเนินการของหลักสูตรและเป็นข้อมูลในการตัดสินใจจะยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

8. ผลการดำเนินการของหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่าผลการดำเนินการของหลักสูตร บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่

ซ่าง บั๋วศรี (2542, หน้า 339 – 343) สรุปไว้ว่า การประเมินตามรูปแบบนี้ ต้อง ประเมินสิ่งสำคัญ 4 อย่าง คือ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

1. การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินในขั้นวางแผน (Planning) จุดมุ่งหมายของการประเมินคือ เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของ หลักสูตร โดยการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ความต้องการและปัญหาต่างๆ เป็นการประเมินใน ลักษณะที่เป็นมหภาค (Macro analytic) ซึ่งจะช่วยให้ทราบสภาพปัญหาภายนอกที่เป็นแรงกดดัน อยู่นั้นมีผลต่อสภาพปัจจุบันอย่างไร และผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าควรกำหนดจุดหมายอย่างไร จึงจะแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการประเมินในขั้นการจัดทำ โครงการหรือโครงสร้าง (Programming or Structuring) จุดมุ่งหมายของการประเมิน คือ การ พิจารณาว่าควรใช้ทรัพยากรอย่างไรจึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ วิธีการที่ใช้ในการประเมิน มีหลาย วิธีคือ การตรวจสอบดูว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบมีความสามารถเพียงพอหรือไม่ และวิธีการ ปฏิบัติให้บรรลุผลเป็นอย่างไร การประปัจจัยเบื้องต้นกลับมีลักษณะเป็นจุลภาค (Micro analytic) ในการประเมินประเภทนี้จะต้องมีคำถามหลายๆ ข้อ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินในขั้น ปฏิบัติการ (Implementing) การประเมินประเภทนี้เริ่มขึ้นหลังจากที่นำเอาหลักสูตรหรือโครงการ ที่จัดทำขึ้นไปใช้ในสภาพที่เป็นจริง จุดมุ่งหมายของการประเมินประเภทนี้ก็เพื่อส่งข้อมูล ป้อนกลับมาให้ผู้ปฏิบัติงานทราบ ซึ่งจำแนกได้ 3 ประการ คือ ประการแรกคือเพื่อตรวจสอบหา ข้อบกพร่อง ประการที่สองคือการให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ประการที่ สามคือเพื่อประโยชน์ในการเก็บหลักฐานในการปฏิบัติงาน

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินขั้นทบทวน (Recycling) จุดมุ่งหมายของกาประเมินประเภทนี้ ก็เพื่อตรวจสอบผลที่ได้รับว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ การประเมินไม่จำเป็นต้องทำเสร็จสิ้นกระบวนการหรือโครงการ จะทำเมื่อใดก็ได้ ตามความเหมาะสม สิ่งสำคัญคือ เกณฑ์มาตรฐาน จะต้องกำหนดขึ้นหรือจะใช้ เกณฑ์มาตรฐานที่มีผู้จัดไว้แล้วก็ได้

ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษา กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

ทักษ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 175 – 186) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมิน

หลักสูตรควรดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่มุ่งประเมิน เพื่อกำหนดขอบข่ายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินในส่วนใด เรื่องใด

2. ขึ้นวางแผนออกแบบการประเมิน ในขั้นตอนนี้อาจเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน ประกอบด้วย

1. การสร้างและการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล
2. การกำหนดและการได้มาซึ่งแหล่งของข้อมูล
3. การศึกษาตัวแปรและคุณลักษณะของเครื่องมือ
4. การกำหนดเวลา และนัดแนะกับผู้ที่จะให้ข้อมูล
5. การกำหนดหาเกณฑ์เพื่อการประเมิน

3. ขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้อาจเรียกว่า เป็นการปฏิบัติการภาคสนาม วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลควรกระทำเป็นระบบ และขั้นตอน

4. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ขั้นต่อไปทำการจัดระเบียบข้อมูล โดยการจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์อย่างเหมาะสม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินและลักษณะของข้อมูล

5. ขึ้นรายงานผล

จากการประเมินหลักสูตรข้างต้น ในการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ (CIPP) ของสคัฟเฟิลบีม เนื่องจาก

1. เป็นรูปแบบการประเมินที่ทำให้มองเห็นภาพรวมของหลักสูตรทั้งระบบ ตั้งแต่บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร จึงทำให้ได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

2. เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรทั้งแบบประเมินผลย่อย เพื่อปรับปรุงและประเมินผลรวม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

3. เป็นรูปแบบที่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากผลการใช้รูปแบบ มาพิจารณาถึงความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร และการนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร

4. เป็นรูปแบบที่ให้ผลสัมฤทธิ์ต่อการนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงให้ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

5. เป็นรูปแบบที่ให้ได้รับข้อมูลที่เจาะถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาช่วยในการพิจารณาปรับปรุง ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาจากการใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

อรัญญา ศรีสัตยาวงศ์ (2541, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ประเภทวิชาเกษตรกรรมสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ของกรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยเบื้องต้นความพร้อมของอาจารย์และความสะดวกต่อกับงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อมของนักเรียน อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมของความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต คุณลักษณะของนักเรียนตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพของนักเรียนฝึกงานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเกษตร ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องหลักสูตรและนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

เนาวรัตน์ อันทรบุดร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการใช้รูปแบบ CIPP Model เป็นกรอบในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 3 ฉบับ สำหรับอาจารย์ผู้สอน จำนวน 52 คน นักเรียนระบบทวิภาคี จำนวน 238 คน ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร จำนวน 137 คน และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 86 คน รวมทั้งสิ้น 513 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

การประเมินด้านบริบท หรือสภาพแวดล้อม โดยอาจารย์ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความชัดเจนด้านภาษา สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรการเรียนการสอน และการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ผู้สอนระบุว่าความพร้อมของอาจารย์นิเทศก์อยู่ในระดับมาก แต่ความพร้อมของนักเรียนยังอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนระบบทวิภาคีก็ระบุว่าอาจารย์นิเทศก์มีความพร้อมระดับปานกลาง ขณะที่ตนเองและครูฝึกมีความพร้อมระดับ

มาก ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้ข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอน นักเรียนระบบทวิภาคีและผู้สำเร็จการศึกษาพบตรงกันว่าเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินด้านกระบวนการ โดยอาจารย์ผู้สอน นักเรียนระบบทวิภาคี และผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน และการบริหารหลักสูตรเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินด้านผลผลิต โดยผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไปและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อำภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร วิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบชิป (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอน จำนวน 32 คน นักศึกษา จำนวน 507 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 390 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมเกี่ยวกับบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านบริบท อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม และมีความต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและให้มีการเพิ่มเนื้อหาวิชาขั้นสูงเพิ่มขึ้นด้วย

ด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความถนัดและความพร้อมของผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนวัสดุหลักสูตร สถานที่เรียนและงบประมาณมีความเหมาะสม แต่ยังต้องการให้เพิ่มครุภัณฑ์และจำนวนสถานที่เรียนให้เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียน

ด้านกระบวนการ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม แต่นักศึกษาเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามข้อสงสัย และผู้สอนสอนเร็วเกินไป และไม่ควรรู้ใช้อารมณ์

ด้านผลผลิต อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ประสิทธิภาพและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม

เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร เกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยศึกษาดำเนินการประเมินของแบบจำลองชิป (CIPP Model) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเมินหลักสูตร ซึ่งมีจำนวน 6 ฉบับ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

คณาจารย์ประจำหลักสูตร คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก) มหาบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต รวมทั้งสิ้น 124 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละข้อด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC(+) ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

การประเมินบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร หน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ หน่วยกิตชุดวิชา วิทยานิพนธ์และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหน่วยกิตชุดวิชาบังคับและหน่วยกิตชุดวิชาเลือก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับเนื้อหาสาระของชุดวิชาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความถูกต้องทันสมัยอยู่ในระดับมาก ส่วนวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลการศึกษาที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ด้านอาจารย์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านนักศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนมีความเพียงพอ มีคุณภาพและมีความสะดวกในการใช้บริการอยู่ในระดับมาก

การประเมินกระบวนการ พบว่า กระบวนการบริหาร และบริการหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินผลผลิต พบว่า มหาบัณฑิตมีคุณลักษณะทั่วไปตรงตามที่กำหนดไว้ใน วัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก สำหรับความสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในวิชาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คุณลักษณะ สังกะเสน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตร และประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินซีพี (CIPP Model) ประเมินหลักสูตร 4 ด้าน คือ บริบท (นโยบายและแผน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชา) ปัจจัยนำเข้า (บุคลากร สื่อการเรียนการสอน ตำราและอาคารสถานที่) กระบวนการ (การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร) ผลผลิต (ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

และการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการศึกษาบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 4 คน หัวหน้าสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน อาจารย์ จำนวน 53 คน นักศึกษา จำนวน 270 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 63 คน ผู้บังคับบัญชาและอาจารย์ของผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อ จำนวน 23 คน รวม 416 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชน ในวิทยาลัยพลศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบท ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้

ด้านบริบท พบว่า นโยบายและแผน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคลากรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สื่อการเรียนการสอน ตำรา และอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต พบว่า ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและการศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการศึกษาบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรพบว่าวิทยาลัยควรจัดงบประมาณในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น การจัดสรรงบประมาณควรพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่เรียนในแต่ละสาขาวิชา ควรขยายหรือเพิ่มจำนวนห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ให้มีระบบเครือข่าย เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ และสนับสนุนให้อาจารย์ได้เข้ารับการอบรมเป็นระยะ การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์รายวิชาควรส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาด้านจิตพิสัย พุทธพิสัย ทักษะพิสัย ในด้านโครงสร้างหลักสูตรควรปรับจำนวนหน่วยกิตทุกรายวิชาจาก 2 หน่วยกิต ให้เป็น 3 หน่วยกิต เพิ่มวิชาเกี่ยวกับ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สถิติ การบริหารภาครัฐ การซ่อมบำรุง เครื่องคอมพิวเตอร์ การเขียนโฮมเพจ เว็บเพจ โครงการคอมพิวเตอร์ และเนื้อหาวิชาคอมพิวเตอร์ควรเน้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ จัดวิชาพิมพ์ดีดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นวิชาบังคับ การจัดกิจกรรมควรแบ่งให้เหมาะสมกับเวลาเรียนในแต่ละภาคเรียน การวัดและประเมินผลควรมีหลักเกณฑ์และมีการเปิดเผยวิธีการให้คะแนน มีการประเมินการสอนของอาจารย์ และมีการอบรมสัมมนานักศึกษาก่อนออกปฏิบัติงาน

วราภรณ์ คามชู (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม (หลักสูตรปรับปรุงใหม่) พุทธศักราช 2537 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบทของผู้เชี่ยวชาญ หลักสูตรมีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษา ของبلوم (Bloom) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยความสอดคล้อง กับปรัชญาการศึกษาทางวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม อาจารย์นักศึกษาและ บัณฑิต มีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น โครงสร้างหลักสูตรเมื่อเทียบเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ทบวงมหาวิทยาลัยโดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิดเห็นว่า โครงสร้าง ของหลักสูตร ด้านเนื้อหาของหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา มี ความเหมาะสมมาก ด้านกระบวนการ อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล มีความเหมาะสมมาก ด้านผลผลิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต มีความคิดเห็นว่าประสิทธิภาพของบัณฑิต ด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติงาน มีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนด้านเจตคติมีความเหมาะสมมาก

วิไล ทองแผ่ (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตร บัณฑิตวิชาชีพครูสถาบันราชภัฏเทพสตรี เกี่ยวกับองค์ประกอบเบื้องต้นของ หลักสูตร สภาพการใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ผลกระทบที่เกิดขึ้น และเพื่อสัมมนา เชิงปฏิบัติการผลการประเมินหลักสูตร แลหลังข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา กรรมการสาขา อาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหน่วยที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร และบุคลากรที่เข้าร่วมสัมมนา เครื่องมือที่ใช้มี 9 ฉบับ ผลการวิจัย พบว่า

องค์ประกอบเบื้องต้นของหลักสูตร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหารายวิชา และองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยเอื้ออำนวยอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพการใช้หลักสูตร พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผลการเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนการบริหารหลักสูตรยังไม่ดีเท่าที่ควร เช่น ยังไม่มีแผนการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน การเตรียมผู้สอนยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน การจัดแผน การเรียนลดเหลือ 2 ภาคเรียน กรรมการสาขายังไม่มีบทบาทในการบริหารหลักสูตรเท่าที่ควร

ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร พบว่า นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษารุ่นที่ 1 มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.45 อยู่ในเกณฑ์ไม่พอใจ ส่วนพฤติกรรมการทำงาน ของผู้สำเร็จการศึกษา มีการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชามี ความเห็นว่าคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาหลังจบการศึกษาสูงกว่าก่อนไปศึกษา ทั้งรายด้านและโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า อาจารย์ผู้สอน และกรรมการสาขา มีการพัฒนา การสอนและการทำงาน ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และจากเพื่อน ร่วมงาน มีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานภายในสถาบันราชภัฏเทพสตรีที่เกี่ยวข้อง กับหลักสูตรมีการปรับปรุงพัฒนางาน

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ พบว่า หลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นจากการประเมินครั้งนี้ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยให้มีการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มเติมบางส่วน

ผลการประเมินหลักสูตรและผลสัมมนาเชิงปฏิบัติการนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร ในส่วนของปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา-จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชา และเพิ่มเติมรายวิชาเลือก 2 รายวิชา

อภภภรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยการใช้รูปแบบ การประเมินหลักสูตร CIPP Model ของ Stufflebeam ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 445 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จ การศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ ผลการวิจัย พบว่า

ด้านบริบท พบว่า ผู้บริหารและครู - อาจารย์ ประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผู้บริหารและครู - อาจารย์ประเมินเกี่ยวกับบุคลากร เอกสาร คำว่า สื่อและอุปกรณ์ อาคารและสถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่งบประมาณ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาประเมินความเหมาะสมในระดับปานกลาง ทุก เรื่อง แต่เรื่องบุคลากรประเมินความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารและครู - อาจารย์ประเมินเกี่ยวกับการบริหาร หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้บริหารและครู - อาจารย์ นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา ประเมินเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนการวัดผลการศึกษา ผู้บริหารและครู - อาจารย์ และนักศึกษาประเมินความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านผลผลิต พบว่า ผู้บริหารและครู - อาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับ บัญชาของผู้สำเร็จประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก

นพวรรณ อารยกุล (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) สาขาพาณิชยการ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) สรุปได้ ดังนี้

ด้านบริบท ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็น ว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสม ครูผู้สอน นัก การศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน มีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณมีความคิดเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม แต่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเป็นงบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่าเป็นมีความเหมาะสม ครูผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สุนีย์ ไพรี (2548, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) สรุปได้ ดังนี้

ด้านบริบท ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความคิดเห็นด้านบริบทสอดคล้องกันว่าเป็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นบริบทของหลักสูตรมีความเหมาะสม

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร การจัดเวลาเรียน งบประมาณ สอดคล้องกัน เป็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสม

ด้านกระบวนการเรียนการสอน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความคิดเห็นว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การบริหารหลักสูตร สอดคล้องกันเป็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม

ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของนักเรียน และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาสอดคล้องกันเป็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะนักเรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีความเหมาะสม

จงฤดี ไสยสัจย์ (2549, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างในการ

ดำเนินกรวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา และนักเรียนโดยใช้รูปแบบซีพี (CIPP Model) สรุปได้ ดังนี้

การประเมินด้านบริบท พบว่าความสอดคล้องของหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งด้าน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้าง การจัดทำสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร มีความสอดคล้องกันระดับมาก

การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าความพร้อมของครูผู้สอน ด้านครุมีจำนวนเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนที่มีความรู้ตรงกับสาระที่สอนนั้นมีจำนวนไม่เพียงพอ แต่ครูมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่ในระดับมาก และความพร้อมของเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรนั้น พบว่าเอกสารหลักสูตรที่จัดทำแล้วมีครบอยู่ในระดับมาก แต่เอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินด้านกระบวนการ พบว่าหลักสูตรสถานศึกษาได้จัดทำจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน โดยมีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำสาระการเรียนรู้ตามขั้นตอน จัดแนวกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำแนวการวัดประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดทำสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุน และการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ทำได้ การวางแผนจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล พบว่ามีการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม มีเอกสารการวัดประเมินผลเพียงพอ มีความเข้าใจในการใช้ระเบียบการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินด้านผลผลิต พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นหลายๆ ด้านตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แต่ละโรงเรียนกำหนด เป็นคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการที่ได้มีโอกาสให้ความเห็นชอบ การส่งเสริมสนับสนุน การนำวิทยากรภายนอกมาร่วมจัดการเรียนรู้ การสืบสานประเพณี มีความพึงพอใจระดับมาก แต่ด้านพฤติกรรมของนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนมีความพึงพอใจในการได้เรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษาทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

ฟิดัน (Fidone, 1993) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินผลโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยม โดยใช้ส่วนประกอบของบริบทของแบบจำลองการตัดสินใจ CIPP โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อประเมินผลโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาในเมืองอันโตนีโอ มลรัฐเท็กซัส (San Antonio, Texas) โดยใช้ส่วนประกอบบริบทแบบจำลองการตัดสินใจ CIPP ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ที่ให้กับผู้เรียน กระบวนการในการให้ความรู้และผลที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อค้นคว้าความต้องการในเรื่องหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันและกำหนดหลักสูตรที่ต้องการ ทั้งจากครูและนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนของเรา จัดพิมพ์โดยสมาคมครูผู้สอนวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (NSTA) โดยนำมาใช้เพื่อหาความต้องการของครูผู้สอนและนักเรียน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาที่สอนนักเรียนเกรด 6 – 12 จำนวน 100 คน และนักเรียนที่เรียนโปรแกรมวิทยาศาสตร์ 10 11 และ 12 จำนวน 618 คน โดยให้ตอบคำถาม 6 ข้อ และข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ t -test ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูล โดยวิธี ANOVA และการแจกแจงความถี่ของข้อมูล

ผลการวิจัยสรุปว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่และหลักสูตรที่ต้องการมีความแตกต่างกันซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างทางด้านเพศ ระดับชั้นเรียนและรูปแบบการสอน ความชอบและไม่ชอบของผู้เรียน โดยได้ผลสรุปดังนี้

ครูผู้สอนมีความต้องการให้ขยายจุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ให้ก้าวสู่การพัฒนาทักษะในห้องปฏิบัติการ และการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันมากขึ้น

นักเรียนมีความต้องการได้รับประสบการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์มีความหลากหลายมากขึ้น รวมทั้งได้มีโอกาสเยี่ยมชมนิทรรศการผลงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งมีการทดลองในห้องปฏิบัติการมากขึ้น

ทั้งครูและนักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดหลักสูตรย่อย เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้สำรวจหาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้เวลาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

วินน์ (Winn, 1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมบำรุงรักษาเครื่องบิน E - 6A ของมหาวิทาลัยวอชิงตัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพการสอนของคณะผู้ฝึกสอน และเพื่อประเมินเนื้อหาของหลักสูตรว่า สามารถบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้หรือไม่ โดยได้มีกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียน สามารถรู้การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพการทำงานจริง ด้านเนื้อหา

พบว่า มีการเตรียมปัญหาและรูปแบบต่างๆ เพื่อฝึกการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคต่างๆ และมีการฝึกซ่อมบำรุงโดยจำลองการซ่อมบำรุงจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นรูปแบบจำลอง

เฮียช (Hsieh, 1999) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเทคโนโลยีการประกันและการธนาคารของวิทยาลัยในไต้หวัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อประเมินหลักสูตรในด้านการสอน ด้านการสนับสนุนหลักสูตร ด้านวัตถุประสงค์หลักสูตร ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและการปฏิบัติงาน โดยมีกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ใช้แบบประเมินโดยใช้รูปแบบชิป CIPP Model ให้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เรียนไม่พึงพอใจที่หลักสูตรขาดความยืดหยุ่นและไม่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน 2) นายจ้างพึงพอใจในเนื้อหาความรู้ที่เตรียมให้กับผู้เรียนและการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา 3) เนื้อหาหลักสูตรได้เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการเข้าสู่การธุรกิจในอนาคตและตอบสนองความต้องการทางสังคม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการประเมินหลักสูตรแล้ว ทางผู้วิจัยเห็นได้ว่า งานวิจัยส่วนมากนิยมใช้รูปแบบประเมินแบบชิป (CIPP Model) ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งระบบ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านการระบวนการ และด้านผลผลิต อีกทั้งจากการประเมินหลักสูตรสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจทั่วไป ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน ด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ความต้องการของชุมชน สื่อการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ งบประมาณ สถานที่เรียน กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การบริหารหลักสูตร และประสิทธิภาพและคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา